

SVEIKINIMAI

PAPROČIAI

TRUPUTIS VELYKŲ APEIGŲ – **Eugenija Pakutkienė** 7

ŠVIETIMAS

„AR MOKYKLA SKATINA KŪRYBIŠKUMĄ?“ – **Karolina Krakauskaitė** 8

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PASTATYKIME PASKUTINĮ KRYŽIŲ – **Petras Maksimavičius** 9KALVOS SLEPIASI NUO ŽMOGAUS – **Jurgita Stankauskaitė** 10

KULTŪROS BARUOSE

XXVI VAIKŲ TEATRŲ FESTIVALIS „RAGANĖ“ – „**Aušros**“ inf. 12„MELPOMENĖS DRUGELIAI“ 2017 – **Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė** 14„JEI RANKOS PRABILTŲ...“ – PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMŲ SĖKMĖ IR LAIMĖJIMAS! – **Asta Pečiulienė** 17LIETUVOJE ETNOLOGIJA IŠBRAUKTA IŠ STUDIJŲ KRYPČIŲ SĄRAŠO – **Onutė Valenskienė** 22

ŽMONĖS

IŠ VROCLAVO LIETUVIŲ VEIKLOS – **Kazimieras Černeckas** 18SAVOS GIMINĖS PĖDSAKAIS – **Eugenija Pakutkienė** 20

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Pavasario gėlės (Vidos Baranauskaitės nuotr.)

XXVI vaikų teatrų festivalio „Raganė“ akimirka (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel./faks. 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny, ul. Wileńska 9

tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė

Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas

Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow

Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,

Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2017-04-10.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk

Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008

SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti

tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.

ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.

adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693

70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).

Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i AdministracjiProjektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Balandis – pats viltingiausias mėnuo. Viltingas, nes tai gyvybės ir laukimo pradžia. Tačiau kovas, balandis turtingi ir įvairių įvykių. Ne tik gamta bunda, žmonės irgi darosi aktyvesni, veiklesni. Mokyklose vis daugiau renginių, pradeda ma ruošti Lenkijos lietuvių draugijos skelbiamiems konkursams, įvairiems festivaliams, šventėms. Vis atsiranda naujų darbų, naujų iššūkių, o senuosius reikalus stengiamasi užbaigti.

Taigi jau į pabaigą eina daugiau kaip dešimtmetį užsitęsusi Seinų miesto skolos lietuvių „Žiburio“ mokyklai istorija. Štai kovo 27 d. policija grąžino „Žiburiui“ dokumentus, kuriuos buvo paėmusi dėl skundo prokuratūrai, kad atseit Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla pateikdavo melagingą vaikų skaičių, norėdama iš Seinų miesto išvilioti daugiau pinigų. Skundo autorius – „Miesto tarybos narys“, be parašo, be pavardės. Taigi anonimas. Beje, nei vienas Miesto tarybos narys neprisipažįsta rašęs skundą. Augustavo prokuratūra apklausė mokyklos direktorių, tarybos narius ir, kaip rašo laikraščiai, bylos nagrinėjimą nutraukė. Augustavo apylinkės prokuratūros atstovė Aneta Górnicka-Piskorska teigė, kad surinkti išsamūs parodymai šiuo klausimu ir skundas nepasitvirtino (taip rašė „Gazeta Współczesna“).

Beje, praėjo daugiau kaip savaitė nuo šios informacijos apie tyrimo nutraukimą pasirodymo „Gazeta Współczesna“ laikraštyje, o mokykla iki šiandien iš prokuratūros negavo jokios oficialios žinios apie tyrimo rezultatus.

Teismo byla dėl Seinų miesto ir „Žiburio“ mokyklos vadovybės susitarimo dėl skolos grąžinimo sąlygų atidėta iki balandžio 28 dienos. Taigi skolos likimas paaiškės jau po šv. Velykų. Nedelsdami apie tai informuosime.

„Priimk šį kryžiaus ženklą ant savo kaktos, kad nuo šiol pats Kristus šiuo savo pergalės ženklu tave sustiprintų. Mokykis jį pažinti ir sekti.“

(Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos, Vilnius, 2016, psl. 37)

Sveikinu jus, brangūs lietuviai visame pasaulyje, šiais Krikšto šventimo žodžiais, kurie Velykų naktį skamba daugelyje krikščionių bendrijų. Linkiu visiems atnaujinti gyvą ir džiaugsmingą tikėjimą savo kasdienybėje! Kristaus artimo pažinimo ir sekimo mūsų tautoje semkimės iš gyvenimo Garbingojo Kankinio Teofiliaus Matulionio, kurio metus kviečia drauge švęsti Lietuvos vyskupai.

Linksmų šventų Velykų!

Prelatas Edmundas J. Putrimas

Įsileiskim pavasarį ne tik į savo išpuoselėtus namus, bet ir į švelnumo ir meilės ištroškusias širdis!

Palepinkim vienas kitą ne tik dailiai numargintais margučiais, bet ir šiltais, maloniais žodžiais!

Mieli skaitytojai, šiltų, ramių, jaukių, gražių Jums šv. Velykų!

Lenkijos lietuvių draugijos valdyba ir „Aušros“ redakcija

*Kiekvienas pavasaris mums
Dovanoja atgaivą, džiaugsmą,
Šv. Velykų ryto nuojautą.
Tegul bundanti žemė gaudžia
Prisikėlimo varpais, nešdama Jums
Gerumo, vilties ir atpirkimo džiaugsmą.*

Velykos kiekvienam primena gimtuosius namus, paprastas kasmetines apeigas, šurmulį, besiruošiant tinkamai sutikti Prisikėlusį Jėzų. Tai ne šiaip sau šurmulyš – tai apeigų dalis. Todėl išvykus iš gimtųjų namų Velykos jau lyg ir ne tos, ne tokios tikros. Nepamirškime tėvų namuose puoselėtų tradicijų, papročių, perduokime juos ateities kartoms, nes jie daro mūsų gyvenimą spalvingesnį, įdomesnį, nepakartojamą. Linksmų, jaukių šv. Velykų!

Lenkijos lietuvių bendruomenės valdyba

Vilnius, 2017 m. balandžio 13 d.

BRANGŪS BROLIAI IR SESERYS,

sveiki, sulaukę šventų Velykų – mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus prisikėlimo, Jo pergalės prieš nuodėmę ir mirtį iškilmių! Jėzus visus kelia iš nuodėmės ir nevilties, nori, kad turėtume gyvenimą, – kad apsieiti jo turėtume (plg. Jn 10, 10).

„Jeigu esate su Kristumi prikelti, siekite to, kas aukštybėse“ (Kol 3, 1), – ragina apaštalas Paulius. Jis kelia mūsų žvilgsnį aukštyn. O psalmės žodžiai skelbia: „Dangūs apsakinėja Dievo garbę, dangaus skliautas skelbia jo rankų darbą“ (Ps 19, 2). Kūrinija taip pat kelia žmogaus žvilgsnį aukštyn, į žvaigždes. Žmogų traukia ir vilioja neišmatuojami toliai, tai, kas nauja, dar neatrasta, nepažinta. Jį traukia grožis, harmonija, laisvė, kūryba. Bet ko iš tiesų ieškome? Ar mus pasotina vien tai, ką galima apčiuopti ir suskaičiuoti? Ar užtenka vien teorinių svarstymų apie gyvenimą?

Tikrai ne. Žmogaus žvilgsnis galiausiai ieško kito žvilgsnio, kuriame galėtų atrasti ir save. Ne kaip veidrodyje, tiesiog atspindiniame tai, kas yra priešais jį. Mylintis kito žvilgsnis kviečia išeiti iš savęs, užmegzti ryšį, priimti ir dovanoti meilę bei gyvenimą. Jis primena nuolat lydinčią Dievo žvilgsnį, į kurį atsigręždami tampame labiau panašūs į Viešpatį.

Velykų iškilmės skelbia, kad Jėzus yra gyvas ir Jo žvilgsnis lydi mus gyvenimo kelyje. Vis dėlto per maža žinoti, kad Jėzus prisikėlė. Velykų dieną du mokiniai iš Emauso buvo girdėję liudijimus apie prisikėlimą ir apie tuščią kapą, tačiau liko pilni liūdesio. Jėzus matė mokinius ir prie jų prisiartinio. Nors neatpažintas, Jis ir mus pasiekia ten, kur esame, eina greta, užkalbina, išklauso, palydi, nors ne iš karto į Jį atsigręžiame. Jėzus turi kantrybės ir gailestingumo laukti, kol sušils, užsidegs mūsų širdys ir atsivers akys, kad Jį atpažintų. Atpažįstame Jį laužydami duoną – šv. Mišiose, Eucharistijoje, kur Jėzus yra „pranykęs“ iš mūsų kūno akių, tačiau realiai pasilieka sakramentiniu būdu. Prisikėlęs Jėzus kviečia susirinkti prie Jo ir priimti vieniems kitus kaip brolius ir seseris. Čia maitinamės tuo pačiu Dievo žodžiu. Meldžiamės kartu su kitais ir vieni už kitus. Mokomės būti kartu džiaugsmuose ir skausmuose, būti atsakingi vieni už kitus, už mūsų Tėvynės, Bažnyčios, pasaulio dabartį ir ateitį.

Visi esame pašaukti sekti prisikėlusiu Jėzumi, ištikimai eidami savo pašaukimo keliu. Tai mums primena garbingasis arkivyskupas Teofilus Matulionis – mūsų krašto sūnus, kurio paskelbimą palaimintuoju švęsime birželio 25 dieną Vilniaus Katedros aikštėje. Kviečiame visus, kas tik gali, atvykti į šias iškilmes – iš Lietuvos ir išeivijos, – kad padėkotume Viešpačiui už tokią brangią dovaną. Arkivyskupas Teofilus yra vienas iš mūsų, jis pasiekė Danguų kantriai nešdamas savo gyvenimo kryžių. Jis gyveno Velykų žinia ir liudijo, kad Kryžius atveria kelią į Danguos Karalystę. Savo vyskupišku šūkiu pasirinko: „Per kryžių į žvaigždes“. Tegu tai skatina mus, patrauktus prisikėlusio Jėzaus žvilgsnio ir Jo artumo, veikliai mylėti Dievą ir artimą.

Garbingojo Teofiliaus skelbimas palaimintuoju mums primena, kad kiekvienas iš mūsų esame Dievui brangus ir pašauktas į amžinąją laimę Danguje. Kristus savo mirtimi ir prisikėlimu kiekvienam atvėrė Danguos vartus. Iki beatifikacijos likusį laiką išnaudokime dvasiniam pasiruošimui. Ruoškimės šiam įvykiui parapijose, bendruomenėse, mokyklose ir šeimose. Stenkimės kuo geriau pažinti išskirtinę garbingojo Teofiliaus asmenybę. Jis mokėjo kantriai ir atkakliai dirbti, ilgus metus gyvendamas toli nuo savo Tėvynės išsaugojo gyvą jos meilę. Patirti sunkumai, net ilgi įkalinimo metai sovietiniuose kalėjimuose jo nepalaužė ir neapkartino širdies. Jis išlaikė ramybę, pasitikėjimą, buvo geras visiems žmonėms, net ir savo persekiotojams. Būdamas Kaišiadorių vyskupas, nuoširdžiai rūpinosi visų žmonių krikščionišku gyvenimu, kvietė gyventi blaiviai ir dorai, nuolat ragino melstis už taiką. Atsiliepkime į šį kvietimą skirdami laiko maldai, ypač Švč. Sakramento adoracijai. Kas tik gali, aplankykime su garbingojo Teofiliaus Matulionio gyvenimu susijusias vietas, ypač jo kapą Kaišiadoryse.

Mylimi broliai ir seserys, Kristus prisikėlė! Tegu šis prisikėlimo rytas apšviečia kiekvieno mūsų gyvenimą, išsklaido mūsų šeimų, mūsų šalies sunkumų bei kančių tamsą ir palaiko krikščionišką viltį. Arkivyskupas Teofilus savo gyvenimu paliudijo, kad „viltis neapgauna“ (Rom 5, 5). Naujas gyvenimas Kristuje tikrai įmanomas! Tad kelkime ir kartu su Kristumi ženkime į gyvenimą! Aleliuja!

Lietuvos vyskapai

Šv. Velykų proga nuoširdžiai sveikiname Jus ir Jūsų artimuosius.
Tegul prisikėlimo šventė pakylėja virš kasdienybės rūpesčių,
o atgimimas pasklinda ne tik gamtoje, bet ir širdyse.
Ramybės ir džiaugsmo Jūsų namams.

Lietuvos Respublikos konsulatas Seinuose

Pavasarinio džiaugsmo, saulės ir šilumos Jūsų namams, naujų idėjų ir sėkmės Jūsų darbams.

Su šv. Velykomis!

LLD Suvalkų skyrius ir „Suvalkiečio“ redakcija

Kristus gyvas, Jis yra su mumis.
Jo Prisikėlimas suteikia džiaugsmo ir įprasmina mūsų kasdienį gyvenimą ir veiklą, įkvepia pasitikėjimo ir vilties sunkumuose.
Tepersmelkia mus Prisikėlusio Kristaus šviesa, kad sugebėtume ją šviesti kitiems ir nešti į pasaulį Kristaus gailestingumą ir ramybę.

Linksmų šventų Velykų!

Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugija

Tegul pavasario saulė, bundanti gamta ir Kristaus prisikėlimas įkvepia visus žmones ir ypač bičiulius naujiems medaus metams.

Sveiki sulaukę šventų Velykų!

Seinų ir Punsko bitininkų draugija

Šv. Velykų rytą bažnyčios varpai gaudžia Prisikėlimą.
Linkime, kad ši Prisikėlimo šventė atneštų sielos ramybę, prikeltų mus visus naujoms idėjoms ir prasmingiems darbams.
Lai šildo visus nuoširdūs žodžiai ir pavasarinė saulė. Linkime daug sveikatos ir šviesos visų Jūsų keliuose.

Su šv. Velykom!

Punsko valsčiaus taryba, viršaitis ir darbuotojai

*Pavasario dvelksmą laukais neša vėjas,
Putodami alma upeliai skambiai.
Mirtį nugalėjęs kelias Atpirkėjas –
Linksmi gaudžia šventovių varpai.*

Sveikiname gražiausios ir šviesiausios pavasario šventės – šv. Velykų proga.
Tepripildo Jūsų širdys džiaugsmo, šviesos ir meilės! Te niekada nestinga vilties ir stiprybės!

„Aušros“ leidykla

Saulės šilumos ir pavasario džiaugsmo Jūsų namams, o Jums – naujų idėjų ir sėkmės darbuose.

Su šv. Velykom sveikina

Jotvingių ir prūsų bendrija

Visiems linkim ramių švenčių ir Dievo palaimos.

„Carito“ nariai

Su atbundančiu pavasariu, sugrįžtančia-
is paukščiais artėja pati gražiausia šventė –
Velykos.

Tegul į Jūsų namus ateina švelnus saulės
spindulys, pirmųjų pavasariinių gėlių kvapas,
o kartu su numargintais margučiais –
stiprybė ir džiaugsmas.

Su šv. Velykom visus sveikina

Vidugirių mokyklos bendruomenė

Nuoširdžiai sveikiname su šv. Velykom,
šviesiaja atbundančios gamtos ir prisikeliančios
sielos švente.

Tegul Prisikėlimo šventė atneša į jūsų šeimas
Viešpaties palaimą ir pavasario šilumą.

*Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla
ir gimnazija*

Tegul Kristaus prisikėlimo šviesa aplanko visų
Jūsų širdis. Tegul kartu su pavasariu į Jūsų
namus ateis ramybė, šiluma, džiaugsmas ir
tikėjimas. Tegul suteikia neišsenkančios ener-
gijos, puikios sveikatos, prasmingų svajonių ir
pakylėjimo naujiems darbams.

„Aušros“ skaitytojus šv. Velykų proga sveikina

*Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus
bendruomenė*

Viltingų, džiugių ir Dievo malonių kupinų
šv. Velykų! Susibūrę kartu su širdžiai artimais
žmonėmis švęskime ir dalinkimės pakilia
nuotaika, gerumu ir meile.

*Vysk. Antano Baranausko fondas
„Lietuvių namai“ Seinuose*

Miela lietuvių bendruomenė,

Laimė gyvena paprastą gyvenimą, prisėskite ir
paieškokite jos puodelyje, kuriame kvepia šilta
arbata...

Paieškokite jos medyje, kuriame tupi paukštis,
rankose, kurios apkabina...

Lai su gražiausia ir šviesiausia pavasario švente
– šv. Velykomis apsigyvena Jumyse laimės pojū-
tis ir geros permainos.

*Punsko savivaldybės vaikų darželio
bendruomenė*

Su saulės spinduliu pirmuoju,
Su džiaugsmo šypsenom veiduos
Velykų rytmetį ankstyvą
Suklupsime šventos maldos,
Kurį kuždės ne lūpos -
Širdis žodžius švenčiausius atkartos!
Laimingi būkite sulaukę
Prisikėlimo valandos!

Su šv. Velykom!

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

*Jau dangaus skliautai šviesėja,
Linksmas paukščių čiulbesys.
Tė skambus Velykų Aleliuja
Uždega naujas, šviesias viltis!*

Sakoma, jog kartu su pavasario saule,
šv. Velykomis į žemę sugrįžta gyvenimas ir
džiaugsmas.

Tesugrįžta jis ir į Jūsų namus, ir į Jūsų širdis!

Šv. Velykų proga nuoširdžiai sveikina

Punsko lietuvių kultūros namai

Truputis Velykų apeigų

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

„Madoj buvo talkos seniau ir skolinimai vieni kiciem, ir skerstuvų, duonos nešimai, alia kiaušinius tai reikėjo margycie namie – kad vištos slapikų nepritupėtų ir pas kaimynus neitų dės kiaušinių“ (Marytė Klimasarienė). „Mūs viena žąsis dėjo kiaušinius an pabalio – užakijusio ažaro nendrose. Tį net supėsi, ba po apacu vanduo. Vadzino, kad deda kinyse. O slapikukai – tai kap prideda ne viščinyki kiaušinių, o deda cik vienoj vietoj pasislėpus viena ar kelios vištos. Tai priperi ir parsiveda po kiek laiko vištukų pulkucį. Tai juos vadzino slapikuciais. Seniau tai ir ugnį skolinosi vieni iš kitų“ (Kastulė Subačienė). „Kūrino dūrpėm, tai ilgai ruso, iki ryto. Jei užgįsta, tuoj parsineša iš kaimynų žarjū, o ir per Didzųjį šaštadienį bažnyčoj švencyta buvo ir ugnis, ir vanduo. Parneši dėj in pečū ir kūrino, kad

negistų – nebi nuo perkūno ir žaibavimo saugojo. O vandeniū aptaško javus, laukus, gyvulius, namus – tai irgi madoj buvo, kad nuo bėdų gelbėtų“ (M. Klimasarienė). „Nor visur kaimuose ir gegužin buvo laukų švencinimas. Per Velykas ankscų rytų tai vežė valgi ir biedniem – pavargėliam, ir sau kašikėlin. Tai kunigas pašvencina ir paskui per pusrycus dalinasi. Tep darė tam, kad skalsa neišaitų iš namų“ (K. Subačienė).

„O jau skubinosi iš bažnyčos po mišų, katras greicau parvažuos, o jei da aplanks kitų – tai tam gerau aisis ir laukuose, ir tvartuose“ (M. Klimasarienė). „Mūs šokiom dzienom tai mylėjo da pasivaikščoc po Sainus, tai susiaic su giminėm, draugėm. O jau kap Velykos, tai cik pasbaigė pamaldos – kap padūkį visi namo. Dalinasi svenconki, paskui valgo kiaušinių

daug, mėsukės, kopūstų. Sakyta, kad Velykų kiaušiniai turi dzidelį galių, duoda jėgų, apsaugo nuo ligų ir čėravojimų“ (K. Subačienė).

„Madoj buvo savo vaikam ir krikšto vaikam duoc kiaušinių, kad nor po vienu, ne visadu margucį. A ir valaunykam, giedanciem palinkėjimus gerų javų, reikėjo duoc kiaušinių“ (M. Klimasarienė). „Prie mūs namų, prie ažaro tokia aikštė buvo, tai po pusrycų rinkosi jaunimas žaidimų daryc. Buvo linksma, ba dzaugėmės, kad jau pavasaris. O pirmiau kokios baisios, šaltos ir su daug sniego žiemos buvo. Pyrmų šventių dzienų tai cik jaunimas susieidavo, o jau antrų tai ir tėvai keliavo, ba reikėjo krikštavaikiam nuvežč margucų, aplankyc sasaris, a ir tai dėl to, kad geresnis derlius, linai, kanapės aukštesnės ir tankesnės užaugtų. A ir laistė vandeniū vieni kitus, kad nebūtų miegaliai“ (K. Subačienė). „Kecvirtoj Velykų dzienoj nevalia buvo ko dzyrbc, ba sako: lada! kap užais – numuš javus“ (M. Klimasarienė).

„Mus po karo aprobavojo nežinia kas, ir mėsų, ir grūdus išnešė iš svirno. Nesugavo vagių ir nerado, o gyvenc toliau reikėjo. Kažkap davė rodų, susitaikė. Turėjo tėvas pasidaris kryžų. Tai pro jį vyrai kepuras nusima, moterys persižagnoja. Sakau, kryžus ir pasicinka, ir išlydzi. Kaimas prie jo rinkosi per laukų švencinimų ir per mojinukes. Kelių kap žamino, nustūmdė, tai kryžus liko an aukšto kranto. Paskui kaimi Šv. Kazimiero draugijos skyrus pastatė kitų kryžų, beveik kaimo vidurin – tai jau prie jo rinkosi Klevų kaimo žmonės melscis vakarais“ (K. Subačienė).

2016 m. Velykinio konkurso-parodos margučiai

„Ar mokykla skatina kūrybiškumą?“

KAROLINA KRAKAUSKAITĖ

Šių metų kovo 23 dieną Vilniuje vyko Tarptautinė moksleivių konferencija, kurios metu svarstėme: „Ar mokykla skatina kūrybiškumą?“ Joje dalyvavo Vilniaus lietuvių namų mokinės, technologijų mokytoja ekspertė Edita Juozėnienė ir lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Vilma Vilkytė-Žemaitaitienė, Rimdžiūnų vidurinės mokyklos lietuvių mokomąja kalba (Baltarusija) ir Lavoriškių gimnazijos moksleiviai, Vilniaus raj. Juodšilių „Šilo“ gimnazijos mokinė, Pelesos vidurinės mokyklos lietuvių mokomąja kalba moksleiviai bei mūsų Dariaus ir Girėno gimnazijos mokiniai Jokūbas Berneckas ir Karolina Krakauskaitė.

Konferenciją iškilingai pradėjo Vilniaus lietuvių namų direktoriaus pavaduotoja ugdymui Vilma Balčiūnienė. Vėliau klausėmės mokinių ir pedagogų pranešimų. Jie stengėsi paaiškinti, kas tai yra kūrybiškumas ir ar mokykla jį skatina. Vieną iš

Iš kairės: mokyt. A. Petruškevičienė, J. Berneckas ir K. Krakauskaitė

įdomiausių pranešimų skaitė lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Vilma Vilkytė-Žemaitaitienė. Jo tema – „Darbas su Z karta“. Pedagogė paaiškino, kad dabartinė karta vadinama Z karta, nes ji gyvena modernia ir išsivysčiusiame pasaulyje,

kuriam reikia ne tik technologijų, bet ir mokyklų tobulėjimo. Šią tezę patvirtina mokymosi perspektyvos ir moksleivių rezultatai moderniose mokyklose, kurios skatina mokinių kūrybiškumą.

Mūsų mokyklos pranešimo tema buvo „Kūrybiškumas mokykloje“. Norėjome atskleisti vaikų ir suaugusiųjų samprotavimus apie kūrybiškumą. Pristatėme kelis filmus, kuriuose pasisakė mokiniai, mūsų mokyklos direktoriaus pavaduotoja Jolanta Jonušonytė ir bibliotekininkė Marytė Malinauskienė. Mokiniai kūrybišką žmogų apibūdina kaip savarankiškai kuriantį ir mąstantį, o suaugusieji teigia, jog kūrybiškumas atsiskleidžia ir vaikuose. Jie mano, kad mokykla skatina kūrybiškumą, bet tai priklauso nuo mus supančių žmonių.

Konferencijos akimirka

Pastatykime paskutinį kryžių

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Artėja Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmetis. Tikriausiai jau visi girdėjote apie Vokietijos diplomatiniam archyve atrastą Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. Jeigu ši žinia galutinai bus patvirtinta ir nustatytas Akto autentiškumas, tai toms Lietuvos institucijoms, kurios atsakingos už šimtmečio minėjimo organizavimą, darbas palengvės. Nereikės sukliki galvos, kuris renginys, sumanymas ar susitikimas bus pagrindinis jubiliejaus akcentas. Visų mintys ir dėmesys bus nukreiptas į Vasario 16-osios Aktą.

Sudėtingiau mums, gyvenantiems už Lietuvos ribų, tačiau dar išsaugojusiems dvasinius ryšius su Lietuvos valstybe ir jos istorija. Praėjusiais metais posėdžiavusi Lenkijos lietuvių bendruomenės taryba priėmė sprendimą suburti komitetą, į kurio sudėtį įeitų mūsų kultūros ir švietimo centrų atstovai, ir tokiu būdu parengti pasiūlymus, kokia forma ir kada mūsų krašte bus minimas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmetis. Man atrodo, kad dėl šio krašto istorinės specifikos tai nėra lengvas uždavinys. Matyt, būtų lengviau šį jubiliejų surengti kokioje Šveicarijoje ar Vatikane nei Seinuose. Nerašysiu apie istoriją, kadangi daugelis žinote, kad toji nepriklausomybė, kurios šimtmetį ateinančiais metais minėsime, dalį savų ištakų turėjo mūsų krašte. Tačiau kaip bebūtų, jau dabar apie tai reikėtų galvoti ir planuoti, kad tas minėjimas būtų prasmingas ir atspindėtų šio krašto charakterį. Noriu tik priminti, kad kito Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio jubiliejaus mums jau nebeis organizuoti. Turime dėkoti likimui, kad gimėme nei per anksti, nei per vėlai, o gyvename tais laikais, kai lietuviai visame pasaulyje mini šį jubiliejų. Todėl vėl raginu

rašyti, dalintis savo mintimis, pasiūlymais. Juk Jūsų mintys ir pamąstymai, kaip paminėti šimtmetį, jau taps to minėjimo proceso dalimi. Jeigu netikite, tai paskaitykite V. Kudirkos apmąstymus (eil. „Gražu, gražiau ir gražiausia“). Galiu garantuoti, kad praėjus 100 metų tuos „Aušroje“ surašytus ir vėliau suskaitmenintus žodžius skaitys kitas organizacinis komitetas. Sakys: „Neįtikėtina! Suglaudintų duomenų debesyje suradau WiFi kanalu siųstą ženklų srautą. Tikėtina, kad jie, naudodamiesi tada moderniu POP3 protokolu, aptarinėjo, kaip Seinuose 2018 metais surengti minėjimą. Prieš šimtą metų! Fantastiškas atradimas. Viskas surašyta sena lietuvių kalba Times New Roman šriftu. Tekstas nekodotas!!!“ Visai tikėtina, kad duomenų srauto atradėjas net atkurs autoriaus naudoto kompiuterio IP kodą.

Kad labai rimtai ir nejuokaudamas apie tai rašau, patvirtina dar išlikę Vytautui Didžiajam pastatyti mūsų kaimuose paminklai. Tik pagalvokime, kiek daug nuo to laiko visko įvyko. Praūžė Antrasis pasaulinis karas, kaimai ištuštėjo po 1941 metų trėmimų, nuvilnijo socializmo epocha, laukinio kapitalizmo laikai, prasidėjo Europos Sąjungos direktyvų ir naujojo europietiško ateizmo metas, o kai kurie paminklai mūsų kaimuose vis dar stovi. Jie ir toliau mus moko, kaip atskirti tai, kas yra laikina ir pavirsta dulkėmis, nuo to, kas niekada nenuvertėja.

Taigi kaip minėsime šį jubiliejų? Mano vienas iš pasiūlymų bus paprastas. Norėčiau, kad susiburtų žmonių grupė ir pastatytų aukštą (geriausiai akmeninį) kryžių ant Aradnykų ežero kranto, čia kadaise buvusiose kapinėse. Net neabejoju, kad Seinų savivaldybė leis tai padaryti ir atsiras žmogus, kuris

sukurs įrašą, neprarasantį aktualumo bent šimtą metų.

Kodėl Aradnykuose? Kodėl užmirštosiose kapinėse ant Alno ežero kranto? Be papildomų tyrimų sunku šiandien pasakyti, kuriuo laikotarpiu tose kapinėse buvo laidojami žmonės. Man atrodo, kad įžengus į XX a. tos kapinės tikrai jau neveikė, nors antkapių dar buvo. Tačiau galima drąsiai ir vienareikšmiai pasakyti, kad visi ten palaidoti žmonės kalbėjo lietuviškai, visi jautėsi Lietuvos dalimi. Jiems Lietuva buvo tai, ką matė per savo trobos langą. Tokią ją pažinojo ir tokią brangino. Juos krikštijo ir laidojo Berznyko, vėliau Kučiūnų ir Seinų kunigai.

Kai buvau mažas, kartais girdėdavau suaugusius vyrus sakant: „Jeigu atsisakys laidoti Seinuose, tai užkaskite Aradnykuose.“ Tada negalėjau šių žodžių suprasti, kadangi tose kapinėse jau nebuvo nei vieno kryžiaus, o piktadariai jų centrą perkasė ir nutiesė kelią. Kai truputį paaugau, supratau, kad tai buvo niūrus laikas, kai Seinuose dar nebuvo galima melstis lietuviškai, o tuos, kurie bandė tai daryti, visokiais būdais bausdavo. Aradnykų kapinės tapo giliu dvasiniu simboliu, rodančiu žmonių, kurie visą gyvenimą buvo stumdomi iš Berznyko į Kučiūnus, iš Seinų į Berznyką, iš Berznyko į Žagarius, likimą. Tačiau jie visada žinojo, kad turi savo kapines. Jas galima buvo sunaikinti fiziškai, bet ne dvasiškai. Jie patys to kryžiaus jau nepastatys. Jeigu padėsite, galime kartu tai padaryti. Svarbu taip pat, kad tai būtų ne kelių entuziastų, bet lietuvių bendruomenės, mūsų dvasininkų, mokytojų simbolinis veiksmas, parodantis padėką jiems už tai, kad toje Lietuvoje gyveno, brangino ją ir saugojo. O kad taip buvo, rodo jų pačių sugalvoti ir iki šiandien vartojami kalvų ir laukų pavadinimai: Šlaitai, Kūginės, Dalaitės, Konkiškės, Dūrpinės...

Kalvos slepiasi nuo žmogaus

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Žmogus – amžinas keliautojas. Nuo tūkstantmečių jis kėlėsi iš vienos vietos į kitą, ieškodamas geresnių ir saugesnių gyvenimo sąlygų. Pirmiausia jam rūpėjo žemės derlingumas, galintis duoti derlių ir išmaitinti gausią šeimą. Po to suradęs savo vietą apsisistodavo. Vėliau ji būdavo perduodama palikuonims. Šiandien žmogus nežiūri į žemę. Jis nenori riesti nugaros ir lenkti galvos virš dirvos. Keldamas galvą aukštytyn, ieško kelio dangų siekiančiuose miestuose. Žiūrėdamas tolyn, nemato to, kas yra arti. Žengdamas didelius žingsnius, peršokdamas kelis regionus, šalis ar vandenynus, palieka gilią spragą ne tik sau, bet ir kitoms kartoms. Kiekviena spraga privalo būti užpildyta. Kitu atveju ta tuštuma užsipildo melu ir abejonėmis, kurios velkasi paskui žmogų. Jis kuria savo istoriją. Istoriją be šaknų.

Spragos ir tuštumos, tai yra mūsų nežinojimas, nesuvokimas, atotrūkis nuo nepažintos praeities. Ne bet kokios, o šeimos, giminių ir tautos praeities. Kilmę vertinantis ir gerbiantis žmogus siekia pažinti save nuo šaknų. O mūsų šaknys, tai istorija. Istorija daro žmogui įtaką. Galima jos nemėgti dėl neaprėpiamų faktų gausos, sudėtingų datų, kurias mokykloje reikia išmokti mintinai, arba sausos teorijos dėstymo. Istorija formuoja tautos, t. y. mūsų, mąstymą ir pasaulėvoką, todėl labai svarbu, kaip ir kas ją pateikia. Istoriją galima pažinti nebūtinai tik iš vadovėlių. Gyvendami tautos šaknų nuotrupas slepiančioje teritorijoje, galime visais pojūčiais po truputį semtis istorijos. Visko ir per vieną dieną neįmanoma pažinti, o pažinus greitai suvokti ir mokėti analizuoti. Reikia daug metų, daug kelionių, kad įsisąmonintume

protėvių gyvenimo būdą ir pasaulėvoką, kuri anksčiau ar vėliau atsimuša mūsų šešėlyje. Šešėlis su charakteriu iš niekur neatsiranda. Viskas turi savo pradžią. Pradžios reikia ieškoti po kojomis – žemėje, kurią mindžiojo mūsų protėviai. Eidami pėda pėdon imame suprasti, kad mūsų gimimas neapsiriboja giminių gyvenamosiomis vietomis, vaikystės kaimu arba valstybės sienomis. Mūsų ieškojimas grimzta giliau, iki protėvių baltų egzistavimo laikų. Ateina suvokimas, kad gyslose teka baltiškas kraujas, kuriame esą savotiško gyvenimo būdo, papročių, kurių atgarsiai dar ir šiandien skamba mummyse, atsikartoja mūsų darbuose, švenčių tradicijose. Sakoma, kad viskas pasaulyje turi savo šaknis, savo ištakas, šaltinį. Tad ir žmogus turi šaknis – savo kilmės šaknis. Tik jas pažinęs gali tvirtai nusakyti, kas jis esąs, kodėl jis yra toks, o ne kitoks.

Negalima leisti šaknims supūti. Būtina jas pažinti, o pažinimui kartais nereikia didelių pastangų, ilgų ir varginančių klajonių. Pakanka žvilgtelėti į horizontą, ten, kur po kojomis iškyla kalva, o ant tos kalvos kita. Ten miega seni mūsų namai – ant pylimo iškeltos pilys. Nors šiandien likęs yra tik permatomas jų brėžinys, galima bandyti įsivaizduoti, pasitelkus archeologų jau atliktus ir vis dar atliekamus tyrimus. Mokslškai ištirtų piliakalnių pas mus yra, bet vieniems piliakalnis yra tik kalnas, „katri vadvina piliakalniu“, o kitiems senos baltų genties palikimas. Tarp pastarųjų

Jotvingių ir prūsų bendrija bei bičiuliai

Jurgio Čemelio nuotr.

Išvykos akimirka

Jurgio Čemelio nuotr.

bus tokių, kurie žiniomis sieks pažinti savo ištakas – jotvingių ar prūsų tautų pasaulėžiūrą.

Galbūt savam krašte piliakalniai jau nedaro tokio įspūdžio, kokį dovanoja Lietuvoje iškilusios kalvos. Ne be reikalo sakoma, kad Lietuva, tai piliakalnių kraštas. Įdomu, kad kasmet jų daugėja. Dar ne kartą teks pakilti ne į vieną naujai atrasto piliakalnio viršūnę. Manoma, kad ir mūsų krašte piliakalnių yra daugiau, tačiau jų pripažinimui trūksta mokslininkų patvirtinimo. Mat kiekvienas toks darbas siejasi su didelėmis išlaidomis ir tyrimais. Taip pat būtina priminti, kad Lenkijoje dėl intensyvaus žemės ūkio teritorijos stipriai keitėsi, ir tai vyksta nuolatos. Kas žino, kiek piliakalnių buvo nugriautų ir išlygintų žemės ūkio ar pramonės naudai.

Kalbėdami apie baltų tautų piliakalnius, negalime apsiriboti tik savo kraštu. Baltai gyveno Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Kaliningrado srities ir Baltarusijos teritorijose, tad domėjimasis protėvių rankomis supiltais kalnais nesibaigia ties Suvalkų miestu. Šiaurės rytų Lenkijos dalyje gau su piliakalnių. Vieni atsiveria prieš

akis kaip didžiulė žole apaugusi žemės kepurė, o kiti slepiasi miškuose. Be tyrėjų pagalbos, kurie piliakalnių ieškojimui skiria ne vieną mėnesį ar metus, neįmanoma jų pamatyti. Vienus tokių ir man teko lankyti Varmijos Mozūrų vaivadijoje su Jotvingių ir prūsų bendrijos nariais bei bičiuliais. Keliavome Alėckos (lenk. Olecko) apskrities Šventainio (lenk. Świątajno) valsčiaus Dabavos (lenk. Dybowo) piliakalniu, taip pat Geldapės (lenk. Gołdap) apskrities Benkaimio (lenk. Banie Mazurskie) valsčiuje lankėme Piliakalnių kaimą (lenk. Grodzisko) sustingusį piliakalnį. Atrastų medžių tankmėje pasislėpusių piliakalnių lankymo neįmanoma palyginti su jokiais kitomis išvykomis. Sunku įvardinti jausmą, lydintį einant per užžėlusią baltų gyvenvietę, kopiant, įveikiant tankius krūmus ir šokinėjant per siaurus upelius. Jeigu ne žmonės, pirštu rodantys, kad stovime pačioje piliakalnio viršūnėje, niekas iš mūsų nesuprastų, jog mindžiojame žemę, kurios sluoksnis užklojęs prieš kelis šimtus metų čia virusio gyvenimo pėdsakus. Matėme vieną tvorele

apsuptą nemažą nuodingą ir beveik baigiantį išnykti kukmedį vietovės Žalčiai (lenk. Wężewo) piliakalnyje (Alėckos apskrities Alėckos Kovalių (lenk. Kowale Oleckie) valsčiuje). Pasirodo, pačios smulkiausios jo šakelės gali turėti du šimtus metų. Pagal jo storą kamieną galima tik įsivaizduoti, kad aplink jį tekėjo jotvingių genties šeimų gyvenimas. Čia taip pat išlikusios daubos, kuriose galėjo būti auginamos žuvis. Pavojaus atveju jotvingiai galėjo išsimaitinti piliakalnio ribose. Kur ne kur iškyla akmenų juostos, menančios gynybinių sienų pamatus.

Be piliakalnių Senosios Juchos (lenk. Stare Juchy) vietovėje Luko (lenk. Elk) apskrityje, teko pamatyti stovintį didžiulį akmenį, t. y. jotvingių alkavietę. Pasirodo, kad apie pačius jotvingius ir ten stovintį aukojimui skirtą akmenį sukurti patys baisiausi pasakojimai. Kalbama, kad jotvingiai buvo žudikai, jie toje alkavietėje aukodavo žmones, jų kraują. Yra liudininkų, mačiusių specialiai turistams kuriamas inscenizacijas, kurių metu rodoma, kaip sena gentis guldavo ant didžiulio akmens auką ir perpjaudavo jai gerklę. Vis dėlto reikėtų žinoti, kad aukojimas nėra lygus žudymui. Kaip žinome, jotvingiai dievams aukodavo, pavyzdžiui, druską, duoną, grūdus, gintarą ir pan. Po tokio pasakojimo tik ir kyla noras raginti visus domėtis savo tautos praeitimi, kad kada nors nebūtų tikima panašiomis legendomis.

Žmogus – amžinas keliautojas. Tad kodėl trokštame pažinti svetimą, nepažinę savojo krašto, istorijos ir ją menančių ženklų? Galbūt dėl to jie slepiasi medžių tankumynuose, kad nenustotume ieškoti savęs, pamaži lopytume senas istorinės atminties spragas.

XXVI vaikų teatrų festivalis „Raganė“

„AUŠROS“ INF.

Balandžio 1 d. Seinų „Lietuvių namuose“ įvyko XXVI vaikų teatrų festivalis. Jį suorganizavo Lenkijos lietuvių draugija, talpinant Seinų „Lietuvių namams“. Šiais metais pasirodė šeši mūsų krašto teatrai ir vienas iš Lietuvos.

Punsko lietuvių kultūros namų jaunių teatras „Kregždė“ (vad. Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė) parodė „Obuolių kritimą“ pagal Albino Žukausko kūrybą. Spektaklis skirtas Seinų krašto gyventojų repatrijavimo 75-mečiui.

Seinų lietuvių „Žiburio“ darželio „Žiburiukai“ (vad. Alicija Maksimavičienė) suvaidino Danguolės Dubinienės „Raudonkepūrę“, o „Šakar-Makar“ (vad. Irena Vaičekauskienė ir Irena Balulienė) – „Vilniaus ir metų laikus“. Tuo tarpu „Dusalukas“ (vad. Janina Macukonienė) pristatė A. Liobytės „Tris ne gražias karalaites“.

Punsko lietuvių kultūros namų jaunių teatras „Kregždė“

Punsko savivaldybės vaikų darželis „Boružė“ (vad. Alicija Nevulienė ir Irena Staskevičiūtė) pastatė spektaklį

pagal lietuvių liaudies pasaką „Vištytė ir gaidelis“. Vidugirių pagrindinės mokyklos „Šmaikštuoliai“ (vad. Raimonda Chmieliauskienė, Onutė Grėbliūnienė ir Irena Mackevičienė) suvaidino Raimondos Chmieliauskienės „Vilką ir ožiukus“. Lazdijų kultūros centro vaikų ir jaunimo meninės raiškos studija „Macinga“ (vad. Ingrida Malinauskienė) pristatė spektaklį pagal režisierės idėjas etiudams „KONTAKTAS... ir šokėja“.

Komisija iš Lietuvos (Vidmantas Fijalkauskas, Elena Savukynaitė, Ramūnas Abukevičius, Inesa Kurklietytė, Gabrielia Kuodytė) geriausio aktorius titulą ir prizą skyrė Jokūbui Latviui, o aktorės – Onutei Karaneckaitėi.

Jau kelintus metus festivalyje

Seinų lietuvių „Žiburio“ darželio „Žiburiukai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Punksko savivaldybės vaikų darželio „Boružė“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos „Dusalukas“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos „Šakar-Makar“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Lazdijų kultūros centro vaikų ir jaunimo meninės raiškos studija „Macinga“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Vidugirių pagrindinės mokyklos „Šmaikštuoliai“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Festivalio akimirka

galima pasigrožėti ir vaikų dailės darbų paroda. Vaikai atlieka piešinius spektaklių tematika. Šiais metais darželinukų ir I–III kl. kategorijoje laimėjo: I vietą – Nicolė Valinčiūtė (Seinų lietuvių „Žiburio“ darželis), II v. – Karolina Nevulytė (Vidugirių pagrindinė mokykla, III kl.), III v. – Artūras Cibulskis

(Punksko savivaldybės vaikų darželis). IV–VI kl. ir gimnazijos kategorijoje prizai skirti: I vietą laimėjusiai Lilijai Balulytei (Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla, VI kl.), II v. – Onutei Karaneckaitei (Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla, V kl.), III v. – Viktorijai Marteckaitei (Vidugirių pagrindinė mokykla, VI kl.). Dailės darbų

vertinimo komisijoje dirbo: Irma Čokailienė, Dalia Astrauskienė, Irena Vaicekauskienė.

Dėkojame aktoriams, jų mokytojams ir visiems, dalyvavusiems festivalyje.

Festivalį rėmė Lenkijos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

„Melpomenės drugeliai“ 2017

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Kovo 18 d. Punsko lietuvių kultūros namuose jau septintą kartą buvo švenčiama Tarptautinė teatro diena bei teikiami „Melpomenės drugeliai“. Tai savotiškas praeitų metų teatrinio sezono apibendrinimas, puiki proga pasidžiaugti pasiekimais, padėkoti teatrų artistams, rėmėjams.

Šiuo metu Punsko LKN veikia keturios teatro trupės: klijimo teatras, dramos studija, šiemet veiklos 10-metį švenčiantis vaikų teatras „Kregždutė“ ir jaunių „Kregždė“. Teatrinė veikla buria iš viso apie 60 artistų.

2016-ieji istorijoje išliks kaip didžiųjų jubiliejų metai. Garbingai atšventėme Punsko lietuvių kultūros namų 60-metį, minėjome Klijimo teatrų festivalio 25-metį. Vasario 16-osios proga paminėjom pirmojo klijimo teatro vadovo Juozo Viktoro Vainos 100-ąsias gimimo metines.

Tą dieną netradiciškai duris atvėrusiame jo muziejuje skambėjo įkūrėjo ainių dainos, pasakojimai, senobiniai patarimai.

Vaikų teatras „Kregždutė“ 2016-aisiais teatrinį sezoną pradėjo dalyvaudamas Laisvės gynėjų dienos koncerte. Mažieji artistai pastatė spektaklį pagal Astridos Lindgren apysaką „Pepė Ilgakojinė“. Jiems talkino klijimiečiai Alicija Kraužlytė ir Arnoldas Vaznelis, paruošęs ir spektaklio muzikinį sprendimą. „Pepė“ kelis kartus sėkmingai suvaidinta Punske ir Seinuose bei XII tarptautiniame vaikų pasakų festivalyje Stolberge (Vokietijoje). Savaitę trukusi išvyka išliks atminty kaip labai turininga ir įspūdinga šventė tiek mūsų, tiek kitų šalių vaikams.

„Raganės“ festivalyje Seinuose geriausios aktorės diplomus nuke liavo į Aivos Viganaukaitės rankas už puikiai atliktą pagrindinį Pepės

vaidmenį. „Kregždutės“ vaikai dalyvavo Lietuvių kultūros namų 60-mečio jubiliejuje, o metų pabaigoje „Kregždės“ ir „Kregždutės“ merginos surengė montažą, skirtą Teklės Pauliukonytės-Kalvinskienės knygos „Buvau partizanų ryšininkė“ pristatymui.

Jaunių teatras „Kregždė“ dalyvavo XXX Poezijos pavasario šventėje, Punsko lietuvių kultūros namų 60-mečio jubiliejuje, Vėlinių koncerte „Žvaigždžių naktigonė“, knygos „Buvau partizanų ryšininkė“ pristatyme, talkino labdaros akcijoje „PASIDALINK“. 2016-aisiais „Kregždė“ pastatė poetinę dramą pagal Albino Žukausko kūrybą „Obuolių kritimas“, skirtą mūsų krašto lietuvių repatrijavimo 75-mečiui paminėti. Spektaklis, sulaukęs didelio susidomėjimo ir teigiamų atgarsių, sėkmingai buvo parodytas ne tik Punske, bet ir Tautkaičiuose,

Apdovanojimų akimirka

Drugeliu apdovanojamas Antanas Jonuška

Filme „Baladė apie Rimvydą ir Žaibą“ vaidino Arnoldas Vaznelis, Edvinas Krakauskas, Darius Malinauskas.

Savo veiklą atgaivino ir dramos studija, kuri jubiliejiniam kultūros namų koncertui „Po malūno sparnais“ paruošė montažą „Dėdė Petras“ pagal Birutės Jonuškaitės kūrybą, dalyvavo Vėlinių koncerte.

Kaip matome, yra kuo pasidžiaugti ir už ką padėkoti. Visgi teatras – tai visų pirma žmonės: vaidinantys scenoje, besidarbuo-

Jonavoje, Birštone. „Kregždės“ aktoriai Irmina Liškauskaitė ir Tomas Senda vaidino Sigito Birgelio filme „Baladė apie Rimvydą ir Žaibą“.

Klojimo teatras praėjusiais metais pastatė Petro Vaičiūno 4 veiksmų komediją „Patriotai“. Spektaklis kelis kartus suvaidintas Punske, Anykščiuose, Jurbarko ir Palubiuose. Klojimo teatras surengė XXV klojimo teatrų festivalį, kurį lydėjo nuotraukų paroda „25 festivalių sukuriuos“ bei nekasdienių svečių pasirodymas – mūsų scenoje vaidino Toronto lietuvių teatras „Žalios lankos“. Galime pasidžiaugti ir laimėjimais. XXVIII respublikinėje klojimo teatrų krivulėje režisieriui Jolantai skirtas diplomai už geriausią spektaklio režisūrą

sprendimą, o geriausių aktorių diplomai įteikti Dariai Vyšniauskienei ir Donatui Ališauskui. Mėgėjų teatrų festivalyje „Senjorai ir jaunystė“ Jurbarko punskiečiams skirtas diplomai už „ryškiausią nacionalinės dramaturgijos interpretaciją“. Klojimo teatro aktoriai, parengę ir montažą, skirtą kultūrnamiui 60-mečiui, dalyvavo jubiliejiniame koncerte, Vėlinių koncerte „Žvaigždžių naktigonė“.

jantys užkulisiuose ir sėdintys žiūrovų salėje, kurių šiemet sulaukėme ypatingai daug. Teatro dieną švęsti kartu panorą ne tik teatralai, bet ir gausus būrys žiūrovų, teatro gerbėjų.

Šventė pradėta prologu, kurį parengė vaikų teatras „Kregždutė“. Teatro mūzų Talėjos ir Melpomenės intro atliko sesės Asta ir Dalia Bobinaitės, o šventės vedėjai Irena ir Rimas Mišukonai pristatė 2016 m. Punsko

Vaikų teatras „Kregždutė“

Regimanto Kaškausko baladė „Mirusi šokėja“

LKN teatrų veiklą ir pasiekimus.

Šventės kulminacinis taškas – „Melpomenės drugelių“ teikimo ceremonija. 2016 m. aktorės drugelis nuskriejo pas Iną Pečiulytę už puikiai atliktą Ievos vaidmenį „Kregždės“ spektaklyje „Obuolių kritimas“ pagal A. Žukausko kūrybą ir Gegutės vaidmenį teatralizuotoje koncertinėje programoje „Po malūno sparnais“, skirtoje LKN 60-mečiui. 2016 m. aktoriumi vainikuotas Donatas Ališauskas už puikiai suvaidintą Napoleono Šereikos vaidmenį P. Vaičiūno komedijoje „Patriotai“, kurią pastatė Punksko LKN klotimo teatras. Už teatro meno puoselėjimą drugeliu apdovanotas Antanas Jonuška iš Vidugirių – ilgametis teatro artistas, sukūręs įsimintinus vaidmenis tiek Vidugirių, tiek kitų kaimų klotimų scenose. Punksko teatro bičiulio drugelis šventės išvakarėse nuskriejo pas Skapiškio mėgėjų teatrą „Stebulė“ ir jo režisierę Vitą Vadoklytę. Šiemet jie švenčia veiklos 25-metį. Skirtos ir kelios padėkos: viršaičiui Vytautui Liškauskui už visokeriopą paramą ir pagalbą, Dariui Malinauskui už rekvizitų atlikimą,

Arnoldui Vazneliui už muzikos sukūrimą, Vitalijui Staskevičiui už visokeriopą pagalbą prie scenografijos ir rekvizitų teatrų reikmėms.

Teatro dienos šventę vainikavo spektaklis – Punksko LKN jaunių teatro „Kregždė“ premjera. Pirmą kartą scenos šviesą išvydo Regimanto Kaškausko baladė „Mirusi šokėja“. Spektaklyje vaidino: Adelitė – Monika Valinčiūtė, Stasys – Ramūnas Ždanys, Kristina Gronsienė – Daiva Grigutytė, Laurynas – Kornelijus Maksimavičius, Augustė – Erika Grigutytė, Karolio Gronsio šmėkla – Tomas Žilinskas, Kristupo Gronsio

šmėkla – Arnoldas Vaznelis bei vėlės: Anastazija Murauskaitė, Julija Kuosaitė, Julija Krakauskaitė, Mantas Dzeminas, Norbertas Stoskeliūnas, Matas Čėpla ir Mangirdas Vektorius. Spektaklis sutiktas audringais plojimais ir puikiais atsiliepimais.

Teatro dienos proga lieka pasveikinti visus šio meno gerbėjus ir nuoširdžiai padėkoti visiems artistams. Jūs esate

varomoji jėga, stiprybė ir džiaugsmas. Ačiū.

Šventę rėmė LR vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Spektaklio akimirka

„Jei rankos prabilų...“ – Punsco lietuvių kultūros namų sėkmė ir laimėjimas!

ASTA PEČIULIENĖ

Norint pasinaudoti Europos Sąjungos lėšomis, neužtenka vien gyventi atitinkamame regione, nepakanka patirties ir ryžto, atsidavimo darbui, išmonės, finansinių išteklių, kad ir nedidelių. Visų pirma reikia turėti sąžiningus ir geranoriškus draugus – partnerius. Dar 2016 m. vasarą INTERREG V-A Lietuvos–Lenkijos programa Europos regioninės plėtros fondas paskelbė kvietimą teikti paraiškas. Būtent tada Punsco lietuvių kultūros namai (LKN), turėdami puikią bendradarbiavimo su Alytaus kultūros ir komunikacijos centru patirtį, ryžosi teikti bendrą paraišką šiai programai.

INTERREG V-A Lietuvos–Lenkijos programa yra 2007–2013 m. Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos tęsinys. Jos tikslas – prisidėti prie regiono augimo bei gyvenimo kokybės gerinimo, glaudžiai bendradarbiaujant abipus sienos programos teritorijoje gyvenantiems žmonėms ir veikiančioms institucijoms. Mūsų taikinis šioje programoje buvo trečiasis prioritetasis – socialinės įtraukties skatinimas, kova su skurdu ir diskriminacija. Projektas skirtas vyresniojo amžiaus žmonėms.

PROJEKTO NR. LT-PL-1R-038

Projekto pavadinimas „Bendradarbiavimas dėl socialinės atskirties mažinimo „Jei rankos prabilų...“; iš dalies finansuota Europos regioninės plėtros fondo pagal programą

INTERREG V-A Lietuva–Lenkija

Bendras projekto tikslas – pagerinti gyvenimo kokybę per koordinuotą senėjimo politikos kūrimą Lietuvos ir Lenkijos pasienio teritorijoje

Projekto veiklos:

- projekto administravimas
- „Amatai abipus sienos – dirbtuvės, skirtos senjorams“
- socialinės infrastruktūros gerinimas
- tarpvalstybinės senėjimo politikos kūrimas
- informacija ir viešinimas
- projekto pabaigimo etapas

Rezultatai:

- 120 senjorų, dalyvaujančių amatų dirbtuvėse
- 16 žmonių, kuriančių pozityvaus senėjimo politiką
- 6 NVO organizacijos, dalyvaujančios tarpvalstybinėje senėjimo politikos grupėje
- įkurta 1 tarpvalstybinė senėjimo politikos grupė
- atnaujinta ir įrengta 1 kultūros įstaiga Punske
- atnaujinta ir įrengta 1 kultūros įstaiga Alytuje
- informacija ir viešinimas

Projekto trukmė – 14 mėnesių (nuo 2017 m. kovo 1 d. iki 2018 m. balandžio 30 d.)

Interreg
Lietuva-Polska

Europos Regioninės Plėtros Fondas

Pagrindinis partneris – Punsco lietuvių kultūros namai

2 partneris – Alytaus kultūros ir komunikacijos centras

Bendras projekto biudžetas 244.712,50 Eur

85 %, t. y. 208.005,62 Eur, finansuojami iš ERPF

Partnerių bendras finansinis indėlis 15 %, t. y. 36.706,88 Eur

Punsco lietuvių kultūros namų biudžetas 83.161,00 Eur

85 %, t. y. 70.686,85 Eur, finansuojami iš ERPF

15 %, t. y. 12.474,15 Eur – savas indėlis

Punsco LKN, įgyvendindami šį projektą, siekia suaktyvinti vyresniojo amžiaus žmones įvairiai veiklai ir sudaryti jiems sąlygas pasijusti pilnaverčiais bendruomenės nariais.

Vykdamas projektą Lenkijos pusėje numatoma surengti tris amatų mokymo dirbtuves: šieno skulptūrų rišimo, vytnių juostų audimo su kaladėlėmis bei dekupažo paslapčių. Visi šie dalykai – ne tik įdomybė mūsų senjorams, laiko užimtumas, pramoga. Šie rankų darbai turi neįkainojamą vertę – jie puikiai žmogų atpalaiduoja, šalina įtampą ir stresą. Mokymuose dalyvaus Punsco ir

Alytaus krašto vyresnioji karta, kuri turės progos ne tik pramokti amatų, bet ir pabendrauti, užmegzti draugystės ryšius su alytiškiais, netgi aplankyti įdomias Punsko ir Alytaus krašto vietas.

Punsko LKN bus atnaujinta parodų erdvė (įrengtas apšvietimas, įsigytos tumbos – dėžės). Čia surengsime projekto dalyvių atliktų darbų parodą. Ta erdvė bus puikiai išnaudojama ir ateityje. Mat Punsko LKN (nors pastatyti vos prieš 13 metų ir parodų čia vyksta gana daug) lig šiolei neturėjo atitinkamų sąlygų eksponuoti įvairias meno rūšis.

Džiaugiamės, kad bus bendradarbiaujama ir kultūros plotmėje. Drauge su partneriais suorganizuosime baigiamąjį, projektą apibendrinantį renginį su koncertine programa. Ir būtent šiam tikslui bei visos kitos LKN veiklos pagerinimui įsigysime naujos įrangos: tarp kitko, skaitmeninį garso pultą, didžiulį ekraną, projektorių, nešiojamąjį kompiuterį ir mikrofonų. Visa tai bus plačiai ir intensyviai naudojama ne tik šio projekto reikmėms, bet ir ateityje veiklai mūsų ansamblių, kuriuose, beje, dalyvauja taip pat pensinio amžiaus žmonės.

Projekto įgyvendinimas nėra paprastas ir lengvas darbas. Tai ne vien malonumai. Reikia daug pastangų ir laiko paruošti tinkamai visą dokumentaciją, tinkamai viešinti projektą, tiksliai ir skaidriai išleisti ES lėšas. Projekto laimėjimas – tai sėkmė. Tik palinkėkime sau, kad tokios pačios nuotaikos mus lydėtų jį įgyvendinant, kad didžiutumės jo tęstinumu.

Vis dėlto didžiausia projekto sėkmė – tai gera komanda. Ačiū LKN darbuotojams, Punsko savivaldybės darbuotojams, kurie geranoriškai talkina įgyvendinant projektą, nes supranta, kad tai tarnaus ne man, ne Jonui, ne Onutei, o mums visiems, mūsų bendram labui, mūsų bendruomenei.

Šių metų gegužės 2 d. sukan-ka 40 metų, kai Vroclave pradėjo veikti Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos ratelis. Jo steigiamasis susirinkimas įvyko „Towarzystwo Przyjaźni Polsko Radzieckiej“ klube. Susirinkime dalyvavo 12 LVKD narių. Į ratelio valdybą buvo išrinkta: pirmininku – mgr. inž. Vytautas Markavičius, sekretore – Marija Trumpauskienė, išdininke – Leokadija Rudkauskienė. Revizijos komisijon buvo išrinkti Zigmąs Kisieliųs, Antanas Žukauskas ir Klemensas Stasytis. Susirinkimas taip pat išrinko tris delegatus į LVKD suvažiavimą Seinuose.

Vroclave gyvenantys lietuviai jau nuo 1956 metų kiekvieną mėnesį rinkdavosi į minėto klubo patalpas kaip lietuvių mažumos ratelio nariai. Rateliui vadovavo dr. Česlovas Bankauskas ir Valdemaras Volejša. Tai buvo pirmieji čionykščių lietuvių žingsniai į platesnį tarpusavio bendravimą ir veiklą, apėmusią lietuvių kalbą, papročius, dainas ir šokius.

Naujai susitvėręs Vroclavo lietuvių ratelis, kaip Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos, veikusios nuo 1957 m., narys, turėjo didelių užmojų kuo plačiau organizuoti įvairias paskaitas, kad Vroclavo miesto visuomenė galėtų susipažinti su Lietuvos kultūra, menu, kalba ir istorija.

1964 m. miesto valdžia LVKD rateliui paskyrė patalpas miesto centre, prieš garsiąją Vroclavo rotušę. Nors patalpos buvo gerokai apleistos, reikalavo remonto, nežiūrint į tai, į jas rinkdavosi ratelio nariai, kad galėtų aptarti svarbiausius savo darbus, uždavinius. Reikėjo kuo greičiau su tvarkyti. Užvirė darbai, buvo įvesta elektra, ir po trijų savaičių patalpos pakeitė savo išvaizdą. LVKD Centro valdyba skyrė lėšų, už kurias buvo nupirkti staleliai, kėdės, televizijos ir radijo aparatai. Kiekvieną mėnesį vykusių susirinkimų metu buvo skaitomos paskaitos iš Lietuvos istorijos ir mokslo, buvo prisimenami įžymūs

mūsų rašytojai, skaitoma jų kūryba, surengtos lietuvių literatūros, meno, tautodailės dirbinių parodos.

Seklyčioje vyko lietuvių kalbos kursai vaikučiams ir suaugusiems, buvo mokoma lietuvių liaudies dainų ir šokių. Iš aktyviausiųjų dainų ir šokių mėgėjų 1965 m. susikūrė dainų ir šokių ansamblis „Vilnelė“, vadovaujamas Antano Žukausko. Ansamblis savo dainomis ir šokiais ne tik pajvairino mūsų susirinkimus, įvairius renginius seklyčioje, bet ir su pasisekimu koncertavo ukrainiečių, graikų ir lenkų klubų scenose, savo puikiais tautiniais rūbais, skambiomis dainomis ir grakščiais šokiais visuomenę žavėjo Vroclavo dainų šventėse. Apie ansamblio „Vilnelė“ pasirodymus labai gražiai rašė ukrainiečių ir graikų laikraščiai. Vroclavo miesto kultūros skyrius rateliui padovanojo puikų akordeoną, o ratelio vadovas už pavyzdingą kultūrinį darbą buvo apdovanotas diplomu.

Per penkerius gyvavimo metus iš silpno LVKD ratelio išaugo „stiprus ratas“, kuris vis plačiau sukosi kultūrinėje veikloje. Jis vienijo 85 įvairių profesijų narius, daug prisidėjo prie kultūrinio ir visuomeninio darbo stiprinimo, bendradarbiavimo su kitomis tautinių mažumų draugijomis.

1967 m. ratelio ataskaitiniame susirinkime dalyvavo LVKD Centro valdybos generalinis sekretorius E. Petruškevičius. Jis perskaitė draugijos prezidiumo raštą, kuriame buvo patvirtinta, jog už nuopelnus vystant visuomeninę veiklą nuo 1967 m. vasario mėn. Vroclavo rateliui suteikiamos LVKD Vroclavo skyriaus teisės.

Su didžiausiu malonumu ir pagarba reikia paminėti sėkmingą Vroclavo lietuvių darbą gelbstint nuo visiško sunaikinimo lietuvių didvyrių lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno paminklą jų žuvimo vietoje Soldino miške (dab. Myšlibožo). Po Antrojo pasaulinio karo Ščecino vadija, kurios ribose yra Myšlibožo

Iš Vroclavo lietuvių veiklos

KAZIMIERAS ČERNECKAS,
LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS VROCLAVO SKYRIAUS PIRMININKAS

miškas ir viena brangiausių Lietuvai vietų su paminklu Atlanto nugalėtojams, atiteko Lenkijai. Vroclavo lietuvių ir ypač lietuvių kunigo kapeliono Alfredo Rukštos pastangomis labai apnaikintas paminklas 1953–1957 m. buvo išgelbėtas. Dar 1953 m. rugpjūčio 29 d. pradėti rašyti prašymai miškų urėdijos Ščecine darbuotojams, kad jie neleistų iškirsti aplink paminklą medžių. Jie buvo supažindinti su prieškarinės Lietuvos valdžios susitarimais su Vokietija, sutartimi, kuria buvo įpareigota 99-erius metus išsaugoti 450 kv. m miško plotą, lakūnų žuvimo vietoje pastatyti paminklą. Ščecino urėdija, visa tai sužinojusi, raštu patvirtino,

kad paminklo vietoje miško darbų nevykdys, o dėl užrašų ant paminklo reikia kreiptis į Ščecino vaivadiją. Iš Ščecino vaivadijos kun. A. Rukšta 1953 m. lapkričio 10 d. sulaukė palankaus atsakymo. Vroclavo lietuviams beliko rūpintis S. Dariaus ir S. Girėno paminklo atstatymu.

1957 m. kovo 30 d. Punske įvyko pirmasis LVKD posėdis. Kun. A. Rukšta buvo jo dalyvis. Jis prašė, kad draugija imtųsi globoti paminklą. Deja, iki 1965 m. nebuvo jokių ženklų, kad paminklas bus atstatytas. Todėl vroclaviečiai, tų metų pavasarį apsilankę Lituanikos katastrofos vietoje, paminklą rado tiesiog apgailėtiną. Reikėjo jį skubiai

gelbėti. LVKD entuziastai dr. inž. V. Markavičius, dr. Č. Baukauskas, S. Žvitėla, A. Glušauskas, A. Žukauskas, K. Baranauskas, A. Rukšta ėmėsi darbo, jiems geranoriškai talkino visi draugijos nariai – ir 1966 m. liepos 17-ąją memorialinė lenta buvo įmūryta. Tolesnė paminklo globa ir apsauga atiteko naujai įsikūrusiam draugijos Ščecino skyriui.

Su didžiausiu malonumu prisimeiname labai jautrius ir tiesiog broliškus Vroclavo televizijos ryšius su mūsų skyriumi, kai 1990 m. kovo 11-ąją buvo paskelbta, jog Lietuva atkuria savo nepriklausomybę. Kitos dienos rytą mane, kaip Lenkijos lietuvių draugijos Vroclave pirmininką, namuose aplankė grupė televizijos darbuotojų, plačiai kalbėjomės apie atgimstančią Lietuvą, o vakare, 18 valandą, perdavė žinią, kad Lietuva, pirmoji iš buvusių sovietinių respublikų, išsilaisvino iš žiaurios ir ilgos bolševikinės okupacijos ir tampa nepriklausoma demokratine respublika.

„Voruta“,
2002 m. rugsėjo
21 d.,
Nr. 18(516)

Vroclavo lietuviai. Pirmas iš kairės Kazimieras Černeckas

Savos giminės pėdsakais

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 6 nr.

LKMA istorinėje biogramų duomenų bazėje „Lietuvos katalikų dvasininkai XIV–XXI amžiuje“ (<http://www.lkma.lt/lddb/israsas.php?id=3681>) pateikiama, kad Adomas Lastauskas (Łostowski) gimė 1866 m. gruodžio 23 d., mirė 1938 m. liepos 5 d. „Valstiečių kilmės. Gimė Rudaminos miestelyje ir parapijoje (Kalvarijos aps.). Suvalkų gimnazijoje baigė 5 klases. Į Seinų kunigų seminariją įstojo 1886 m. liepos 5 d. Kunigu išvntintas 1891 m. birželio 21 d. 1891–

1895 m. laikinai Raigardo parapijoje. 1895–1898 m. studijavo Fribūro universitete. 1899–1902 m. Raigardo parapijos vikaras. 1902–1903 m. Bartninkų parapijos vikaras. 1903–1909 m. Raigardo parapijos vikaras. Nuo 1909 m. Berznyko parapijos administratorius (klebonas) ir juo buvo 1915 m. 1922 m. jau Šilavoto parapijos klebonas ir juo buvo iki mirties. Draudžiamosios lietuviškos spaudos platintojas. Mirė Šilavote.“ Lit.: Elenchus 1892–1939; Benjaminas Kaluškevičius, Kazys Misius, Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai 1864–1904, Vilnius, 2004, p. 259. Archyvai: Lomžos vyskupijos archyvas, sign. II 106.

Su šiuo kunigu Šilavoto miestelyje susitiko ir jo gerumą apdainavo Petras Biržys, prisistatęs kaip Pupų Dėdė. Juozas Dobilas „Švyturio“ žurnale (1990, Nr. 18) rašo, kad 1936 m. prieš koncertą garsus to meto artistas Petras Biržys atvyko į Šilavotą pas jo tėvą. Prisistatęs kaip Pupų Dėdė, paprašė papasakoti ką nors įdomaus apie Šilavoto inteligentiją – suprantama, norėdamas gauti kuo daugiau informacijos, galimos panaudoti koncerto programai. Jos būta ne tiek ir daug. Mat čia gyveno „keletas valsčiaus savivaldybės tarnautojų, mokytojai, policijos nuovados viršininkas, gydytoja, du kunigai, vienas iš jų jau 80 metų amžiaus“. Dar artistas klausinėjo apie kaimo degtindarius, o jų tuo metu visur būta.

Sunku buvo surasti patalpą koncertui. Didoką salę turėjo tik mokykla, bet dėl kažkokių priežasčių neleido ja pasinaudoti. Padėtis, atrodo, be išeities, laimingai pasikeitė: senasis klebonas Adomas Lastauskas pasiūlė klebonijos kluoną.

Sukūręs reikiamas dainas ir kupletus apie parapijos žmonių kasdienę buitį ir ydas, Pupų Dėdė atvyko į Šilavotą. Pasirengęs koncertui, pasiteiravo, kiek reikės mokėti už patalpą. „Sužinojęs, – rašo Juozas Dobilas, – kad senasis klebonas Adomas Lastauskas ne tik nereikalauja užmokesčio, bet dar ir sumokėjo už bilietai, Pupų Dėdė nustebo ir pasakė: „Tas tavo kunigas turbūt neturtingas. Su tuo kunigu tu man dainą sugadinai.“ Tad artistas vieną posmą, matyt, nepalankų parapijos kunigams, perdarė.

„Klojimas prigužėjo pilnutėlis, lauke taip pat netrūko žiūrovų. Pupų Dėdė, jaunas, gražus vyras, apsirengęs drobiniais marškiniais, tokiom pat kelnėm, apsiavęs naujom klumpėm, tautine juosta susijuosęs, atrodė įspūdingai. Ilkais plojimais jį sutiko Šilavotas.“

Paprastai koncertą Pupų Dėdė pradėdavo įspėjimu, kad nors linksmai dainuosiąs, bet nesielsiąs švelniai su blogi skleidžiančiais žmonėmis – išrėšiąs karčią teisybę:

*Pupų Dėdė kai prabyla,
Tuo iš maišo lenda yla.
Viso kaimo žvirbliai klega,
Kad vagies kepurė dega.*

Veikiausiai taip jis pasiėlgė ir Šilavote, atvykęs į pilnutėlį kluoną. O toliau, pritardamas armonika, sudainavo pirmą naujai sukurtos dainos posmą (jį cituoja ir Juozas Dobilas):

Jurgio Lastausko portretas

Leonas Lastauskas

*Yr Šilavotas ant aukšto kalno,
Viskas matyti taip kaip ant delno,
Tik nematyti to kabarzdyno,
Kur vyrai varo stiprią naminę.*

„Klojime sujudimas, juokas. Senasis klebonas Adomas Lastauskas kvatodamas per petį ploja nuovados viršininkui, o viršininkui nekaip. Kai pasigirsta „Visi klebonai turtuoliais lieka, / Tik Šilavotas neturi nieko...“ – jau nuovados viršininkas senajam klebonui ploja per petį. Ir abu draugiškai šypsosi.“ Kaip paliudija knygos „Mano gimtinė – Šilavotas“ (Kaunas, 2011, p. 28) autorius Jonas Mikučiauskas, valsčiaus galvai kliuvo dėl lėto galvojimo: „Viršaitis Bražukas / Raštinėje snaudžia, / Mintyse paskendęs, / Pasakėlę audžia.“

Paviešino Pupų Dėdė ir didelį naujojo klebono Jono Kubiliaus rūpestį aptverti parapijos bažnyčios šventorių. Jono Mikučiausko ir A. Sakalausko parengtoje knygoje „Radušio pušų paunksmėj...“ (Kaunas, 2002, p. 25) primenama, kad, parapijiečiams išklausus posmą: „Jūs,

Šilavoto vyrai, negerkit, / Geriau šventoriaus tvorą aptverkit“, susiprotėta, ir po koncerto „talkininkų klebonas nestokojo“.

„Ilgai tą vakarą, – baigia pasakoti savo išpūdžius Juozas Dobilas, – šilavotiškiai nesiskirstė iš klebonijos kiemo: šnekėjosi, juokavo, dalijosi išpūdžiais. Mat buvo apdainuoti ir šaulių vyrai, pavasarininkės, mokytojai, „aptiekorius“. Pupų Dėdė ilgai spaudė senajam klebonui ranką ir dėkojo už paslaugą, o klebonas savo ruožtu mus [Pupų Dėdę ir jo talkininką Juozą] pakvietė vakarienės.“

1919 m. buvo išparceliuotas Mikališkio dvaras ir įkurtas Stuomenų kaimas. 1931 m. likviduotas ir Mikališkio valsčius. Iš jo ir kelių buvusių Klebiškio valsčiaus kaimų – tarp jų ir Šilavoto, kur klebonavo Adomas Lastauskas – sudarytas Šilavoto

valsčius. Petro Biržio knygoje „Marjampolės apskritis“ rašoma: „Šilavotas yra labai aukštoj vietoj. Iš jo aplinkui matyti aukštesni pastatai per daugel kilometrų. Pavyzdžiui, Kauno radio stiebai vakare, kada uždegama ant jų elektra, gerai iš Šilavoto matos. (...) Nei ežero, nei upės bažnytkaimis neturi. Vienas kilometrą Skriaudžių link yra upelė Jiesė [= Jiesia]. Ji ima pradžią Igliškėlių valsčių ties Pajiesio kaimu ir įteka į Nemuną ties Kaunu. Pro Šilavotą eina vieškelis Prienai – Ažuolų Būda (plentas).“

Daug vietos knygoje skirta Šilavoto parapijos įkūrėjo kunigo Antano Radušio nuveiktiems darbams: „Jis pastatė gražią mūrinę bažnyčią ir pasodino 12000 medelių. Apie bažnyčią apsodintos užsieninės eglaitės dar ir dabar primena ir liudija buvusio klebono darbštumą.“ Petras Biržys Šilavote rado du bažnyčios tarnus: nuo 1918 m. rugsėjo 4 d. klebonu tapusį Adomą Lastauską – jau pasenusį, paliktą „ant loskavos duonos“, ir Joną Kubilių, klebonu esantį nuo 1935 m. liepos 1 d. Oficialūs raštai rodė, kad esama 2700 parapijiečių.

Lastausko statytas svirnelis

Lietuvoje etnologija išbraukta iš studijų kryptių sąrašo

ONUTĖ VALENSKIENĖ

2008 metų pavasarį apgyniau etnologijos bakalauro baigiamąjį darbą. Tuomet buvau Vytauto Didžiojo universiteto Kaune dviejų skirtingų studijų programų studentė. Kadangi artimiausios ateities nesiejau su etnologo profesija, magistrantūrą ir podiplomines studijas buvau pasirinkusi ekonomikos mokslų fakultetuose. Tačiau keleri metai, praleisti Etnologijos ir folkloristikos katedros prieglobsty, atvėrė didelį žinių apie lietuvių materialiąją ir nematerialiąją kultūrą lobyną. Išugdė žmogų, išmanantį kitas

kultūras, mažumas ir subkultūras, o svarbiausia – žinantį metodus, kaip jas tyrinėti. Nors mano tautinis sąmoningumas buvo suformuotas daug anksčiau – šeimoje ir Punsco krašto bendruomenėje, etnologijos studijos paskatino ne tik įsigilinti į savo krašto tradicijas, bet ir jas užfiksuoti.

Daug Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų važiuodavo į Punsco, Seinų ir Suvalkų kraštą rinkti etnografinį ir tautosakinį palikimą... Ne vienas Jūsų tėvų ir senelių (o gal ir Jūs patys) dainavo, pasakojo, šoko ratelius... Ir visa tai buvo labai naudinga, ypač

ateities kartoms – taip kūrėsi etnologijos mokslo įdirbis.

Pernai etnologijos studijų programa buvo išbraukta iš studijų kryptių sąrašo. Neramu ir liūdna, nes ilgai niui tai gali reikšti lietuvių kultūros ištakų praradimą. Aišku, galima sakyti, kad visais laikais yra tokių visuomenės veikėjų, kuriems nereikia tikslingų mokslų, kad saugotų savo tautos palikimą. Tačiau, jei tik įmanoma, visa širdimi prijuočiu tiems, kurie kreipiasi į Lietuvos Respublikos valdžias grąžinti etnologiją į studijų kryptių sąrašą.

Lietuvos akademinės bendruomenės VIEŠAS KREIPIMASIS 2017-03-11

*Į Lietuvos Respublikos Prezidentę Dalią Grybauskaitę,
Lietuvos Respublikos Seimo pirmininką Viktorą Pranckietį,
Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetą,
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetą,
Seimo narius,
Lietuvos Respublikos Ministrą pirmininką Saulių Skvernelį,
Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministrę Jurgitą Petrauskienę,
Lietuvos mokslo tarybos pirmininką Dainių Haroldą Paužą*

Dėl etnologijos studijų sugrąžinimo į aukštąsias mokyklas

Nuoširdžiai pritariame Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos siekiui įvykdyti švietimo ir mokslo reformą, bet esame sunerimę dėl etnologijos mokslo ateities. 2016 metais iš studijų kryptių sąrašo buvo pašalinta etnologijos kryptis, nors etnologijos disciplinos ir toliau dėstomos vienuolikoje Lietuvos aukštųjų mokyklų, o etnologijos doktorantūros studijas sutartinai įgyvendina keli universitetai.

Etnologijos išbraukimas iš studijų kryptių nemaloniai primena sovietinius metus, kai etnologijai nebuvo vietos daugelyje aukštųjų mokyklų, nes kultūros paveldo tyrimai nebuvo vertinami. Be to, atsisakiusi etnologijos studijų, Lietuva pažeidžia savo pačios ratifikuotą UNESCO nematerialaus paveldo konvenciją.

Etnologijos studijos jaunimo dėmesį kreipia į Lietuvos visuomenės raidą ir į giluminį savo šalies kultūros supratimą. Globaliame pasaulyje etnologijos studijos įgavo pridėtinės vertės, nes jos padeda suprasti mažumų kultūras bei regioninius Lietuvos savitumus ir atpažinti lietuvių kultūros bruožus tarptautiniame ir tarpkultūriniame kontekste.

Neramu, kad aukštasis mokslas, kurio tikslas yra plėsti jaunimo akiratį, ateityje neatimtų iš mūsų studentų galimybės gilintis į savo etninės kultūros ištakas, tradicijas bei dabarties kultūros procesus. Lietuvai 1990 metais atkūrus nepriklausomybę, etnologijos studijos buvo intensyviai plėtotos Vytauto Didžiojo ir dalyje kitų

Lietuvos universitetų. Netrukus Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnis paskelbė, kad „valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga“. Apie valstybės rūpestį etnine kultūra liudija ir „Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo ir pagrindų įstatymas“ (1997) bei „Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas“ (1999).

Atsisakę etnologijos studijų krypties, neišvengiamai prarasime etnologijos ir etninės kultūros specialistus ir etnologijos mokslo įdirbį.

Visiems suprantama, kad aukštasis mokslas turi ruošti jaunimą, gebantį padėti savo šaliai, sėkmingai dalyvauti pasaulinėje ekonomikoje ir diplomatijoje, kurti pozityvų Lietuvos įvaizdį plėtojant tarpkultūrinius ryšius. Etnologijos žinios tam itin naudingos. Etninė kultūra taip pat yra svarbi jungtis su užsienio lietuviais ir su naujųjų lietuvių emigrantų bendruomenėmis.

Prašome studijų klasifikatoriuje humanitarinių mokslų grupėje palikti LR Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. V-222 atskira studijų kryptimi pripažintą Etnologijos studijų kryptį, susidedančią iš etnologijos ir folkloristikos.

Siūlome, kad Etnologijos pirmosios pakopos studijų programoms būtų skiriamas tikslinis valstybės finansavimas ir nebūtų nurodomas privalomas minimalus studentų skaičius.

Kadangi nemaža visuomenės dalis vertina tautos istorinę ir kultūrinę atmintį, manome, kad etnologijos studijos Lietuvai yra būtinos. Skatindamos kultūrinės tapatybės savivoką, etnologijos studijos padeda ugdyti atsakomybę už savo kraštą bei giluminį laisvės, demokratijos, bendruomeniškumo, pilietiškumo suvokimą, stiprinantį mūsų XXI amžiaus modernios valstybės pagrindus.

PARAŠAI:

Aleksandro Stulginskio universitetas: dr. Adamavičienė Aida, lekt. Aleksandravičius Alvydas, prof. Atkočiūnienė Vilma, prof. Bogužas Vaclovas, doc. dr. Čiučulkienė Nijolė, doc. dr. Dapkus Rimantas, prof. Daukila Sigitas, lekt. Garškaitė Rita, lekt. Kačnienė Irma, doc. dr. Marcinkevičienė Aušra, doc. dr. Marcinkevičiūtė Lina, lekt. Merkienė Rasa, doc. dr. Mičiulienė Rita, doc. dr. Navasaitienė Stasė, dr. Novikova Anastasija, dr. Pakeltienė Rasa, doc. dr. Povilaitis Romualdas, lekt. Pugevičius Albinas, doc. dr. Pupalienė Rita, lekt. Steikūnienė Asta, Špilauskienė Lina, doc. dr. Vazonis Bernardas, Zabulionienė Erika, dr. Zemeckis Romualdas; Klaipėdos universitetas: doc. dr. Aleksejeva Olga, doc. dr. Balčiūnienė Asta, prof. Balsys Rimantas, doc. dr. Bylaitė-Žakaitienė Andželika, prof. Bončkutė Roma, prof. Braslauskienė Rasa, lekt. Derukaitė Jūratė, Drukteinytė Aldona, dr. Grigaitienė Jūratė, lekt. Grumadaitė-Pabarčienė Rūta, doc. dr. Imbrasienė Alma, dokt. Ivanickaja Arina, lekt. Jurgaitytė Virginija, lekt. Kihienė Alvida, prof. Kiselūnaitė Dalia, dokt. Matulionienė Elena, dokt. Merkelienė Alvytė, doc. dr. Petrošienė Lina, doc. dr. Raudys Vidimantas, Sirvidienė Sandra, lekt. Skunčikas Romualdas, prof. Šlužinskas Rimantas, Tarvainienė Erika, dokt. Vičinskas Žydrūnas, doc. dr. Vismantienė Reda, lekt. Žegunienė Vaida; Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas: dr. Aleksynas Konstantas, dr. Arnatkevičiūtė Laima, dr. Būgienė Lina, Bufiienė Giedrė, dr. Čiužauskaitė Ilona, dr. Daugirdaitė Vilma, dokt. Džekčioritė-Medeišienė Vita, Gailius Marijus, Garšvienė Elgija, Gasilūnas Virginijus, Jakubynienė Andžela, Kadžytė Gražina, Kašėtienė Rasa, dr. Kensminienė Aelita, Kriščiūnas Povilas, dr. Markevičienė Neringa, prof. dr. Martišiūtė-Linartienė Aušra, dr. Mitaitė Donata, dr. Nakienė Austė, Pleskačiauskienė Rūta, dr. Racėnaitė Radvilė, dr. Sadauskienė Jurga, dokt. Sinkevičius Rokas, dokt. Skujytė-Razmienė Asta, hab. dr. Stundžienė Bronė, dr. Ūsaitytė Jurgita, dr. Vaitkevičienė Daiva, Visackienė Rima, Vitėnas Augustinas, dr. Zaikauskienė Dalia, dr. Žarskienė Rūta, dr. Žickienė Aušra, Žihenė Irena; Vytauto Didžiojo universitetas: dokt. Andrijauskaitė Ugnė Marija, doc. dr. Anglickienė Laima, Aurylaitė Kristina, dr. Barkauskaitė Giedrė, doc. dr. Bijekienė Vilma, dr. Blažiak Tomáš, dr. Boizou Loic, dr. Bonda Moreno, prof. Butkus Alvydas, prof. Danytė Milda Julija, Grušaitė Simona, doc. dr. Janauskas Giedrius, prof. Jonkus Dalius, dr. Jovaišienė Diana, dr. Kairaitytė-Užupė Aušra, dokt. Kalėdienė Agnė, dr. Kasperavičiūtė Vitalija, dokt. Kasperienė Rasa, prof. Kazlauskienė Gražina, Kielaitė Daiva, doc. dr. Kiškina Egidija, dr. Kovalevskaitė Jolanta, doc. dr. Lazauskienė Aistė, prof. Leonavičienė Aurelija, dr. Litvinavičienė Inga, Lukoševičiūtė Inga, dr. Macijauskaitė-Bonda Jurgita, prof. Mažeikis Gintautas, prof. Motūzas Alfonsas, dokt. Noreikaitė Auksė, doc. dr. Račiūnaitė-Paužuolienė Rasa, doc. dr. Senvaitytė Dalia, dr. Sirutavičius Marius, prof. Skrupskelytė Viktorija, prof. Vaičenonis Jonas, dokt. Vaisvalavičienė Kristina, dokt. Vasilionytė-Stašaitienė Justė, dr. Venskienė Asta, prof. Žindžiuvienė Ingrida; Vytauto Didžiojo universiteto alumni: dr. Garnevičiūtė Rimutė, dr. Griškus Arvydas, dr. Kavolis Tadas, dr. Savickaitė-Kačerauskienė Eglė, dr. Stundžė Ingrida; Lietuvos muzikos ir teatro akademija: doc. dr. As-trauskas Rimantas, Baranauskienė Virginija, dr. Grašytė Toma, Liutkutė-Zakarienė Varsa, dr. Petrikaitė Jūratė, doc. dr. Urbanavičienė Dalia, doc. Vyčinas Evaldas, prof. Vyčiniene Daiva; Lietuvos istorijos institutas: dr. Čepaitienė Auksuolė, dr. Daukšas Darius, dr. Kalnius Petras, prof., habil. dr. Merkienė Irena Regina, dr. Morkūnienė Janina Genovaitė, dr. Paukštytė-Šaknienė Rasa, dr. Savoniakaitė Vida, dr. Šaknys Žilvytis, dr. Šidiškienė Irma, dr. Tumėnas Vytautas; Lietuvos edukologijos universitetas: Čemiauskas Vladas, doc. dr. Jakavonytė-Staškuvienė Daiva, doc. dr. Kazragytė Vida, doc. dr. Kudinovienė Jolita, doc. dr. Urbanavičienė Dalia; Lietuvos nacionalinis kultūros centras: Šemetaitė Jūratė, Šorys Juozas; Švietimo ir mokslo ministerija: Bugailiškienė Emilija; Jeilio (Yale) universitetas: prof. Vaišnys Rimas; Lietuvos architektų sąjunga: Paslaitis Arūnas Eduardas; Vilniaus dailės akademija: dr. Račiūnaitė Tojana; Lietuvos tautodailininkų sąjunga: Rudzinskas Jonas; UAB Ekobana: dr. Sakalauskas Algirdas.

KVIEČIAME VISUS NORINČIUS DALYVAUTI TARPTAUTINIAME VELYKINIAME KONKURSE-PARODOJE 2017

Konkurso tikslai:

Puoseleti ir gaivinti savo krašto velykines tradicijas. Aktyvinti mūsų krašto bendruomenę, ypač jaunimą. Skatinti kartų bendradarbiavimą. Skatinti kūrybiškumą.

Konkursui galima pateikti šiuos darbus:

tradicinius margučius (margintus vašku, skutinėtus); kitais būdais margintus margučius; tradicinius karpinius: užuolaidėles, lentynėlių, paveikslų papuošimus; verbas; sodus; velykinius atvirukus; juostas – vytines, rinktines (ilgis ne mažiau kaip 1,5 m).

Dalyvavimo sąlygos:

Konkursas atviras visiems: suaugusiems ir vaikams. Galima dalyvauti vienoje ar keliuose kategorijose. Margučių, verbų pristatyti bent po 3 vienetus, kitų darbų gali būti mažiau. Darbus pristatyti iki balandžio 13 dienos į Punsco tautodailės dirbtuves (Punsco licėjaus bendrabutyje), Punsco mokyklos mokytojoms A. Vaicekauskienei, R. Chmieliauskienei arba susitarti paskambinus tel. 601323476, 605675911. Prie kiekvieno darbo pritvirtinti informaciją: dalyvio vardas ir pavardė, amžius, gyvenamoji vieta, telefono numeris.

Vertinimas ir apdovanojimas.

Darbus vertins komisija, atsižvelgdama į atlikimo savarankiškumą, gyvenamos vietos tradicijas, estetiką, kūrybiškumą. Dalyviai vertinami šiose amžiaus grupėse: vaikai iki 10 metų, jaunimas nuo 11 iki 17 metų, suaugusieji, šeimos (vaikai su mama, tėveliu, močiute, seneliu ar pan.).

Komisija, atsižvelgdama į darbų kiekį paskirose grupėse, turi teisę jas pakeisti. Komisijos sprendimas yra galutinis. Laimėtojai apdovanojami diplomais, ekskursija į Lietuvą. Apie ekskursijos laiką ir maršrutą bus pranešta apdovanojimo metu.

Kita informacija.

Iškilmingas parodos atidarymas, meninė programėlė ir konkurso rezultatų paskelbimas vyks Punsco Dariaus ir Girėno mokyklos svetainėje balandžio 23 dieną 10 val.

LLEKD

KREIPIMASIS

Atėjo pavasaris. Ištirpęs sniegas atskleidė per žiemą susikaupusias šiukšles. Pirmoji tvarką prie šaligatvio padarė Julija Drūtienė, kuriai širdingai dėkojame.

Kreipiamės į kaimų gyventojus, kad kiek gali pasitvarkytų pakeles, nes ten kaupiasi išmestos pakuotės. Mūsų valsčiuje tik dalis sodybų ir prie jų esančių pakelių yra labai gražiai sutvarkytos. Tvarkydami pakeles įmeskite šiukšles į konteinerius, o ne žarstykime kaimynams.

Prašom mūsų brangių jaunimą, kad vaišindamiesi prie staliuko ežero pakrantėj šiukšles nuneštų žemyn ir įmestų į dėžes. Prašom taip elgtis ir žvejus. Tada Punios ežere neplaukios buteliai.

Atvykę turistai iš sutvarkytos aplinkos sprendžia apie mūsų kultūrą. Esame Europos Sąjungoje, tad turime iš jos mokytis tvarkos.

„Carito” nariai

Pavasario tvarkymas prie Norkaus namo

Balandžio 13 dieną garbingą gimtadienį švęs
Birutė Makauskienė.

*Papuošti sidabru smilkiniai,
Išauginti vaikai, nugalėti vargai.
Praeity vien praėjusių metų grožybė.
Lai gegužiais žaliais ir gruodžiais žvarbiais
Eina metai žingsniuokais mažais.
Tad linkim nepavargt gyvenimo kely,
Laiminga būk džiaugsme ir stipri liūdesy.*

Šia proga Jubiliatę nuoširdžiai sveikina

*Birutė ir Klemensas Jurkūnai,
Elvyra ir Justinas Moliušiai,
Onutė ir Juozas Vasiliauskai*

*O buvo saulės, vėjo – buvo visko,
Svajonių laivas blaškės audrose.
Ne kartą ašara veide sutvisko,
Ne kartą džiaugsmas degė akyse.
Praskriejo metai, kaip viesulu praėjo,
O Jūs likote švelni, rami,
Nes skausmus ir negandas mokėjot
Paverst šypsniu, praskaidrint viltimi.*

75-ojo gimtadienio proga
Emiliją Žukauskienę sveikina

Sūnus Jonas, marti Rūta ir anūkas Robertas

*Gražiausių metų leiskit palinkėti,
Tė niekados nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Jums palinkėsim,
Daug sukakčių sutikti dar,
Pačių gražiausių metų, laimės ir sveikatos,
Laimingai ir ilgai gyvent.*

75-ojo gimtadienio proga
Algimantą Petruškevičių sveikina

Žmona ir vaikai su šeimomis

*Skubėjo vasaros ir žiemos,
Prabėgo laikas neramus.
Šįkart balandis suskaičiavo
Šėšiasdešimt penkerius metus.
Nenusimink, kad laikas skrenda
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus.
Jums jubiliejų gražų dovanuoja,
O metai verčia vis naujus lapus.*

Vilę Žukauskienę iš Punsko
65-ojo gimtadienio proga sveikina

Vyras, sūnūs, marčios ir anūkai

KVIEČIAME!

Balandžio 23 d., per Atvelykį, po Sumos,
apie 13.30 val., kviečiame visus norinčius
pabendrauti, pagiedoti ir pasivaišinti
„Carito” patalpose.

„Carito” nariai

ŠILTINIMAS PUTOMIS

CELS

Reikliems

Viktoras Misiukonis, tel. 534 535 288
www.cels.pl

Lietuvos žiniasklaida

2017 03 22 – 04 05

Šįkart visa Lietuva: eiliniai piliečiai, politikai, mokslininkai – be abejo, ir žiniasklaida – kalbėjo, rašė, diskutavo (neretai ir su skepticizmu) apie netikėtai Vokietijos diplomatiniam archyve rastą Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės akto originalą lietuvių kalba. Sensacingo radinio autorius – Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) profesorius (tiesa, ne istorijos specialistas) Liudas Mažylis.

„Lietuva akimirksniu pasinėrė į patriotinės ekstazės sūkurį. Čia, ko gero, nepralenkiamą buvo prezidentė Dalia Grybauskaitė, sveikinusi tautą ir L. Mažylį žibučių nuotraukomis, taip pat susisieksusi su Vokietijos kanclerės A. Merkel kanceliarija dėl Akto „grąžinimo“ Lietuvai. Daugeliui buvo nė motais, kad šis dokumentas buvo adresuotas tuometei Vokietijos valdžiai ir yra šios valstybės nuosavybė“, – apie tai rašė lrytas.lt.

„Negalima net išsakyti to džiaugsmo, susikaupusio širdyje, išgirdus žinią apie Nepriklausomybės Akto originalo atradimą“, – LRT radijui sakė prezidentas Valdas Adamkus. Jis teigė, kad tai savotiška palaima: „Tai ir padėka, ir dovana Lietuvai. Šio fakto reikšmė kiekvienam lietuviui be galo didelė. Drauge mes dar kartą primename pasauliui, kad esame laisvi ir nepriklausomi.“

Pasak V. Adamkaus, švenčiant valstybės 100-metį norima ir toliau prisidėti prie bendro pasaulio ateities kūrimo. „Likimas lėmė tokia proga šį dokumentą grąžinti į pasaulį ir dar kartą pasididžiuoti juo ir tuo nutarimu, patvirtinimu, kad Lietuva yra laisva ir nepriklausoma. Tokia ji bus ir pasiliks – mums ir visoms ateities kartoms.“

Tiesa, iš pat pradžių buvo ir tokių, kurie abejojo radiniu, svarstė, ar rastas dokumentas iš tikro yra akto originalas. O gal tai tik posėdžio protokolas?

Vienas iš abejojančių buvo ir žinomas istorikas profesorius Alfredas Bumblauskas, kuris teigė iš viso nežinantis „tokio tipo“ kaip L. Mažylis, kuris tokiems atradimams esą neturintis reikiamos kompetencijos.

„Yra archyvų žmonės, kuriais aš pasitikiu. Tokio Mažylio aš teksto nesu skaitęs, net ir politologinio. Tai yra tas pats, kaip pasakyti koks nors, nenoriu įžeisti, vairuotojas. Vairuotojas nuvažiavo į Berlyną ir atrado. Aš kelčiau klausimą – iš kur žinai, ką atradai, reikia viso erudicinio konteksto. Man didžiausią įtarimą kelia, kad čia yra knyga, tai nėra originalas. Mano išmanymu, tai yra ranka rašytas posėdžio protokolas ir viskas, kodėl toks klausimas nekilo ponui Mažyliui?“ – A. Bumblausko mintis perteikė delfi.lt.

„Jo (A. Bumblausko – red.) aiškinimu, akto originalo faksimilė matoma Adolfo Šapokos „Lietuvos istorijoje“. Minėtas aktas yra atspausdintas, o ne rašytas ranka. Pašnekovo teigimu, reikėtų klausti diplomatijos specialistų, bet, jo nuomone, 1918 m. Vokietijos vyriausybei teikiamas oficialus dokumentas turėjo būti atspausdintas. Taip pat klausimas, ar ten originalūs parašai“, – apie mokslininkui kylančias abejones rašė minėtas portalas.

Per tiesioginę „Lietuvos ryto“ televizijos transliaciją iš Berlyno L. Mažylis sulaukė klausimo ir apie A. Bumblausko skepticizmą.

Profesorius į tai atsakė: „Kritikai pagrindo visada yra. Pagrindo yra ir mokslinei diskusijai, abejonėms.

Galima išsklaidyti abejones. Yra įvairių analizės būdų. Man chemija – artima, tad galima daryti popieriaus ar rašalo analizę. Tada ir paaiškės. Aš nesu profesionalus istorikas, bet per tiek laiko mano akis priprato prie tų visų 20 valstybės vyrų rašysenos. Esu jų rašyseną lyginęs ir jų vaikystėje, ir brandžiam amžiuje.“

L. Mažylis pridūrė: „Dokumentai yra autentiški. Kai yra kopija, tai būna parašyta, kad kopija. Jeigu telegrama – tuomet parašyta, kad telegrama. Jeigu nuorašas – tada nuorašas. Dokumentas – originalus.“

Žiniasklaidoje po akto suradimo kilo ir klausimai: kodėl iki šiol nesisekė rasti dokumento, kiek iš tikro buvo Nepriklausomybės akto originalo egzempliorių?

„Lietuvos nacionalinio istorikų komiteto prezidentas, Lietuvos istorijos instituto humanitarinių mokslų daktaras Alvydas Nikžentaitis teigė, kad jo nešokiravo faktas, jog intriguojantį atradimą padarė istorikų bendruomenei mažai žinomas VDU mokslininkas L. Mažylis.

„Iš tiesų Vasario 16-osios akto originalo daugiau ieškojo žurnalistai, artėjant šia data pažymėtai šventei, o ne istorikai. Net ir nesant originalo jo turinys buvo žinomas ir neabejotinas“, – aiškino A. Nikžentaitis. Mokslininkas sakė, kad nebuvo valstybės užsakymų imtis tikslinių Nepriklausomybės akto originalo paieškų, suburti komandą, skyrus finansavimą. Kitaip tariant, profesionalūs istorikai šio dokumento nerado, nes jo niekas užsienyje neieškojo.

(...) Kiek iš tikro buvo akto originalo egzempliorių, iki šiol istorikai negali atsakyti. XX amžiaus istorijos

specialistas Česlovas Laurinavičius sakė, kad L. Mažylio rastas originalo egzempliorius yra tas, kuris turbūt dar 1918 metais buvo nusiųstas į Vokiečių su vertimu į vokiečių kalbą. Gali būti, kad dar vienas originalo egzempliorius guli Rusijos archyvuose, bet tai tik spėlionės“, – rašė lrytas.lt.

Istorikai nevienodai vertino L. Mažylio atradimą. VDU istorikas profesorius Egidijus Aleksandravičius apie tai sakė: „Valstybės deklaracija svarbi kaip idėja, rankraštis – antraeilės vertės. Jis įdomus kaip daiktas, pavyzdžiui, kolekcininkams, kaip simbolinis dalykas visuomenei. Juk aktas pats savaime buvo teisinė fikcija. Ta prasme, kol neįsikūnijo realiais socialiniais, politiniais pokyčiais. Nuo to laiko, kai buvo paskelbtas aktas kaip deklaracija, iki jis tapo kūnu, praėjo apie dveji metai.“ Taip skelbė lrytas.lt.

Kita, ne tokia maloni tema šalies politikams ir nuolat šmėžavusi žiniasklaidoje – nemažėjanti emigracija. Pernai iš Lietuvos emigravo per 50 tūkst. žmonių, per pirmus du šių metų mėnesius – beveik 14 tūkst., gyventojų skaičius sumažėjo nuo 3,7 mln. 1990 metais iki 2,8 mln. šiais metais, rodo oficiali statistika. Mažinti emigraciją ir bandyti sugrąžinti išvykusius planuota ne kartą, tačiau planų, sutarčių ir protokolų pasirašymu bei garsiu to pristatymu visuomenei viskas ir baigdavosi. Pastarosiomis dienomis jau šis Seimas nutarė imti jautį už ragų.

Kaip pranešė agentūra BNS, didžiausios parlamentinės Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) lyderis ir frakcijos Seime seniūnas Ramūnas Karbauskis spaudos konferencijoje pareiškė, jog inicijuoja nacionalinį susitarimą dėl migracijos.

„Yra siūlymas, kad būtų sukurtas nacionalinis sutarimas, pasirašytas dėl migracijos ir demografijos politikos, tai būtų susitarimas ne politinių partijų, o susitarimas, kurį pasirašytų ir politinės partijos, ir visuomeninės organizacijos, ir visi tie, kuriems

šios problemos svarbios“, – R. Karbauskio žodžius perteikė agentūra. Pasak R. Karbauskio, dokumentą pasirašymui tikimasi parengti gegužę, tačiau laiko bus skirta tiek, kiek reikės susitarimui pasiekti. Per spaudos konferenciją sulaukęs klausimo, ar užsienyje gyvenanti jo paties šeima ketina grįžti į Lietuvą, R. Karbauskis garantavo, kad studijas baigę vaikai grįš. „Apie 20 proc. žmonių, viso pasaulio skaičiais, kurie emigruoja, emigracija susijusi su mokslu, su kitais dalykais. Aš galiu jus užtikrinti, kad mano vaikai, pabaigę mokslus, tikrai grįš“, – LVŽS vadovą citavo BNS.

Be to, Seime organizuota diskusija dėl migracijos ir demografinės politikos, savo nuomonę apie emigraciją bei pasiūlymus, kaip ją mažinti, pateikė ekspertai. Anot jų, jei valdžia kaip galima greičiau nepriims reikiamų sprendimų, Lietuvai prognozuojama liūdna ateitis.

Apie tai portalas lzinios.lt straipsnyje „Liūdna realybė: Lietuva reanimacijos palatoje“ rašė: „Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro vadovė Audra Sipavičienė pateikė iškalingą statistiką ir konstatavo: „Dėl emigracijos sparčiai mažėja gyventojų, tačiau didžiausia problema ne tai, o emigrantų struktūra. Dominuoja jaunimas, darbingiausio amžiaus žmonės, paklausių profesijų atstovai, todėl ir pasekmės atitinkamos: visuomenė sensta, blogėja kiti demografiniai rodikliai. Darbo jėgos ima trūkti visuose sektoriuose. (...) Skurdas ir socialinė atskirtis Lietuvoje – vieni didžiausių. Pajamų nelygybė mūsų šalyje auga greičiausiai, trečdalis gyventojų – ties skurdo riba. Mokesčių vengimas – irgi vienas didžiausių ES, šioje srityje pirmenybę užleidžiame tik Rumunijai. Kartu labiausiai apmokestinami tie, kurie uždirba mažiausiai. Šį sąrašą galima tęsti, tad nenuostabu, kad sparčiai mažėja gyventojų, kurie Lietuvoje jaučiasi reikalingi. Žmogaus

studijų centro duomenimis, nuo 2008 metų tokių sumažėjo nuo 62 iki 42 procentų.“

Delfi.lt straipsnyje bauginančiu pavadinimu „Tokių liūdnu prognozių Lietuvai dar nebuvo: tikėjosi, kad skaičiuojant įsivėlė klaida“ rašė: „Artimiausiais dešimtmečiais iš visų Europos Sąjungos šalių Lietuva demografiškai nyks sparčiausiai. 2080 m. mūsų liks tik 1,65 mln. Pasak demografės, VDU profesorės Vlado Stankūnienės, tokių pesimistinių prognozių, kurias pateikė „Eurostat“, dar nebūta. (...) V. Stankūnienės teigimu, spartų ir sparčiausią tarp ES šalių Lietuvos gyventojų skaičiaus mažėjimą ir gyventojų senėjimą pristabdyti gali tik greitai ir pastebimai gerinama migracijos situacija. „Absoliuti klasika, kad pagrindiniai emigracijos veiksniai – ekonominiai. Skirtumas tarp šalių darbo užmokesčio pajamų gerovės yra pagrindinis migracijos srautus formuojantis veiksnys“, – aiškino V. Stankūnienė.“

Lrytas.lt taip pat skelbė nerimątingą žinią: „Lietuvoje plečiasi dykros – nei žmonių, nei darbo, nei pinigų“. Šiame rašinyje Gintarė Valentienė teigė: „Mūsų šalyje yra savivaldybių, kurios kasmet praranda net po kelis procentus savo gyventojų. Čia įsikūrusios gamybos įmonės darbuotojų dar sugeba prisivilioti, bet paslaugų sferai darosi nepakeliamai sunku. Jei ir randama, kas gali dirbti, nėra žmonių, kurie galėtų pirkti.“

Retai apgyvendinta teritorija – tokia, kurioje gyventojų tankumas yra mažesnis nei 12,5 žmogaus kvadratiniam kilometre. Pernai tokios teritorijos jau užėmė beveik pusę Lietuvos ploto, ir toliau jos daugėja. Regionus nuolat bandoma gaivinti, bet kaip išgyventi verslui vietovėse, kuriose paprasčiausiai nebėra ką įdarbinti? „Lietuvoje formuojasi demografinės dykros, kur gyventojų tankumas kaip dykumoje – 2–5 žmonės kv. km“, – sakė Lietuvos socialinių tyrimų centro (...) dr. Vidmantas Daugirdas.“